

Friluftsliv og naturopplevelse i Orm- tjernkampen - Skaget

Konsekvenser av vern

Oddgeir Andersen

NINAs publikasjoner

NINA Rapport

Dette er en ny, elektronisk serie fra 2005 som erstatter de tidligere seriene NINA Fagrapport, NINA Oppdragsmelding og NINA Project Report. Normalt er dette NINAs rapportering til oppdragsgiver etter gjennomført forsknings-, overvåkings- eller utredningsarbeid. I tillegg vil serien favne mye av instituttets øvrige rapportering, for eksempel fra seminarer og konferanser, resultater av eget forsknings- og utredningsarbeid og litteraturstudier. NINA Rapport kan også utgis på annet språk når det er hensiktsmessig.

NINA Temahefte

Som navnet angir behandler temaheftene spesielle emner. Heftene utarbeides etter behov og serien favner svært vidt; fra systematiske bestemmelsesnøkler til informasjon om viktige problemstillinger i samfunnet. NINA Temahefte gis vanligvis en populærvitenskapelig form med mer vekt på illustrasjoner enn NINA Rapport.

NINA Fakta

Faktaarkene har som mål å gjøre NINAs forskningsresultater raskt og enkelt tilgjengelig for et større publikum. De sendes til presse, ideelle organisasjoner, naturforvaltningen på ulike nivå, politikere og andre spesielt interesserte. Faktaarkene gir en kort framstilling av noen av våre viktigste forskningstema.

Annen publisering

I tillegg til rapporteringen i NINAs egne serier publiserer instituttets ansatte en stor del av sine vitenskapelige resultater i internasjonale journaler, populærfaglige bøker og tidsskrifter.

Norsk institutt for naturforskning

Friluftsliv og naturopplevelse i Orm- tjernkampen - Skaget

Konsekvenser av vern

Oddgeir Andersen

Andersen, O. 2008. Friluftsliv og naturopplevelse i Ormtjernkampen - Skaget. Konsekvenser av vern - NINA Rapport 414: 51s.

Lillehammer, 24. November 2008

ISSN: 1504-3312

ISBN: 978-82-426-1980-8

RETTIGHETSHAVER

© Norsk institutt for naturforskning

Publikasjonen kan siteres fritt med kildeangivelse

TILGJENGELIGHET

Åpen

PUBLISERINGSTYPE

Digitalt dokument (pdf)

REDAKSJON

Oddgeir Andersen

KVALITETSSIKRET AV

Øystein Aas

ANSVARLIG SIGNATUR

Forskningssjef Børre Dervo (sign.)

OPPDRAGSGIVER(E)

Fylkesmannen i Oppland

KONTAKTPERSON(ER) HOS OPPDRAGSGIVER

Line Andersen

FORSIDEBILDE

Oddgeir Andersen

NØKKEWORD

Ormtjernkampen-Skaget

Oppland fylke

Friluftsliv

konsekvensutredning

Nasjonalpark, landskapsvernområde, naturreservat

Verneområde

KEY WORDS

Recreational activities

Environmental impact assessment

Protected areas

Ormtjernkampen-Skaget

Norway, Oppland county

Sammendrag

Andersen, O. 2008. Friluftsliv og naturopplevelse i Ormtjernkampen - Skaget. Konsekvenser av vern - NINA Rapport 414: 51s.

Verneplanarbeidet for utvidelse av Ormtjernkampen nasjonalpark har fått arbeidstittel Ormtjernkampen-Skaget. Verneplanarbeidet er en direkte oppfølging av St. meld. 62 (1991-1992) *Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge* (Nasjonalparkmeldinga). Området som her vurderes, rommer setervidder og villmarksprega områder, skog, våtmark og særegne geologiske formasjoner. Innenfor området er det mange nasjonalt verdifulle naturtyper som igjen er viktige leveområder for planter og dyr – deriblant arter på den norske rødlista og arter som Oppland har et spesielt ansvar for å ta vare på. Eksempler er skjeggklokke, finnmarsstarr, myrhauk, dobbeltbekkasin og fjellmyrløper. Området er høyt skattet som friluftsområde gjennom alle årets sesonger og er lett tilgjengelig. Høstingsbasert friluftsliv preger bruken i større grad enn i mange andre fjellområder. Store områder er statsallmenning, med et unikt tilbud av fjellstyrehytter og åpne buer. Det er også åpne buer i andre deler av planområdet. Områdets verdi i forhold til friluftsliv er satt til stor verdi.

Konsekvenser av 0-alternativet

Det er vanskelig å foreta en nøyaktig fremskriving av de ulike interessene og si noe om virkningen disse vil ha mot hverandre, som det fremtidige potensialet, siden virkningen av 0-alternativet i stor grad avhenger av hvordan de ulike aktørene kommer til å utvikle området og hvordan brukerne, altså friluftslivsutøverne, forholder seg til denne utviklingen og det tilbudet som blir gitt i området.

Samlet sett vurderes virkningen av 0-alternativet, når dette fremskrives 2-3 år i tid, til å ligge på ingen/ubetydelig.

Konsekvenser av vern generelt

De påregnelige effektene av et vern kan deles inn i tre:

- de eventuelle begrensningene som legges på ferdsel og aktivitet inne i verneområdet
- sikringen av naturopplevelsesmulighetene og ressursgrunnlaget i området
- eventuelt økt attraktivitet som følge av vernestatus

Konsekvenser av Alternativ 1A

Alternativet vil trolig i større grad legge begrensninger på den delen av turismen som innebærer tilrettelagt ferdsel, der etablering av faste installasjoner er og/eller motorisert transport også kan være en sentral komponent, enn i alternativ 2. Siden LVO i større grad enn NP åpner for motorisert ferdsel, og dessuten gir muligheter for utvidelse av eksisterende bygninger, vil virkningen av dette alternativet være noe mer negativt enn alt. 2.

Når det gjelder DNTs rutenett og hytter, vil det ikke være mulig å etablere nye hytter i de sentrale områdene, eller på Nysetra. Tatt i betraktning at et stengt vern kan være avgjørende for de særegne naturkvaliteter som også gjør turismerelatert friluftsliv attraktivt, vil dette kunne veie opp for ferdsels- og aktivitetsmessige begrensninger.

Virkningen av forskrift med lokale tilpasningen på alternativ 1(A), settes totalt sett til middels positiv.

Konsekvenser av Alternativ 1B

Virkningen av standard forskrift vil i sum bli mer negative enn de lokaltilpassede forskriftene, selv om forskriftene er mer liberale når det gjelder jakthundtrening, ridning og kjøring med hundspann. Det er først og fremst motorferdsel i forbindelse med preparering av skiløyper inn i verneområdene som vil gi negativt utslag. Uansett vil et vern være positivt med tanke på arealvernet, selv om enkelte aktiviteter vil bli negativt berørt.

Virkningen av standard forskrift på alternativ 1(B) settes til liten positiv. Konsekvensene blir da liten positiv (tabell A).

Konsekvenser av Alternativ 2A

Virkningen av lokaltilpassede forskrifter på alternativ 2 (A) settes totalt sett til middels positive. De positive virkningene ansees her å være noe større enn for alternativ 1A på grunn av større andel LVO i randsonene, noe som i større grad gir muligheter for aktiviteter som krever en del tilrettelegging. Konsekvensene blir middels positive. Alternativet er rangert som det mest fordelaktige alternativet når det gjelder friluftsliv (tabell A).

Konsekvenser av Alternativ 2B

Det er i praksis svært små forskjeller i virkning mellom alternativ 1B og 2B, men unntak av endringer i verneform på enkelte arealer. Alternativ 2 ansees som en bedre løsning arealmessig, ikke minst fordi den åpner opp for større areal med LVO i randsonene og bidrar på denne måten til å redusere eventuelle negative virkninger nær hyttefelt og utfartsområder. Virkningen på de ulike aktivitetene er vist i tabell 16.

Virkningen av standard forskrift på alternativ 2(B) settes til liten positiv. Konsekvensen blir da liten positiv (tabell A).

Tabell A. Konsekvenser for friluftsliv av 0-alternativet og de ulike vernealternativene.

	0-alt.	Alt. 1A	Alt. 1B	Alt. 2A	Alt. 2B
Verdi	Stor	Stor	Stor	Stor	Stor
Virkning	Intet	Middels positivt	Lite positivt	Middels positivt	Lite positivt
Konsekvens	Ubetydelig (0)	Middels positiv (++)	Liten positiv (+)	Middels positiv (++)	Liten positiv (+)
Rangering	5	2	4	1	3
Beslutnings-relevant usikkerhet	Iverksetting av planer	Flere verneformer å forholde seg til for brukerne	Flere verneformer å forholde seg til for brukerne.	Forvaltningsplanens utforming	Forvaltningsplanens utforming.

Forslag til avbøtende tiltak

Justering av grenser

Ingen forslag

Justering av forskrifter

Det bør presiseres om trening av jakthund også faller inn under begrepet "under lovlig jakt", eller om dette bør endres til "under lovlig jakt og/eller trening".

I Fron benyttes en såkalt "Muskegg" til uttransport av felt elg, som nå vil bli forbudt å bruke, med mindre denne defineres som et "lett" beltekjøretøy. Dette berører NR, NP og LVO.

Utsetting av fisk i vann innene areal som er aktuelt som Røssjøen NR.

Videre vil det i forskriftene (om motorferdsel) ikke være hjemmel for å kjøre opp traseen til hundekjøringsløypene med skuter, mens det i samme område vil være hjemmel for å maskinpreparere eksisterende skiløyper. Det bør vurderes om forskriftene bør endres, slik at det tillates at hundekjøringsløypa kan kjøres opp med snøskuter ved behov, eller et begrenset antall ganger i løpet av vinteren. Det er også vanskelig å forstå logikken i at man kun kan drive organisert kjøring med hundespenn på arealer som er godkjent for slik bruk i LVO og NP, mens det i et NR kan kjøres fritt med hundespenn, også i organiserte former.

Innspill til forvaltningsplan

Følgende forhold er vurdert som viktige å se nærmere på i en forvaltningsplan:

1. Definisjonen av områder der organisert bruk av hest er tillatt, bør vurderes nøye. Uorganisert ridning vil være tillatt, mens organisert ridning vil være en aktivitet som ikke vil være tillatt å utøve i samme område, dersom dette ikke inndefineres i forvaltningsplanen. Utreder er av den oppfatning at arealer med et slik forbud bør være små og knyttet til spesielt sårbare områder i forhold til botaniske verneverdier.
2. Presisere hvilke områder som sykling er tillatt, både innen LVO og NP. Eksempelvis er det i dag mulig å sykle fra Liomseter til Revsjøen via Fossbekken- Langsuplassen - Nonstjørna, uten at dette krever noen spesiell tilrettlegging. Det bør være større rom for å tillate, eller legge til rette for, sykling i et LVO enn i en NP.
3. Sett i et mer regionalt perspektiv, bør fokus også legges til arealene mellom Ormtjernkampen-Skaget og Jotunheimen nasjonalpark, slik at man med tanke på fremtidig bruk, ikke avskjærer disse arealene mer fra hverandre. Dette arealet er også viktig i friluftssammenheng og i forhold til en helhetlig økosystemtankegang.

Oddgeir Andersen, NINA, Fakkeltården, 2624 Lillehammer. E-post: [oan@nina.no](mailto: oan@nina.no)

Innhold

Forord	7
1 Innledning.....	8
1.1 Begrepsavklaringer	8
2 Utredningsprogrammet og utredningsalternativene	9
2.1 Utredningsprogrammet	9
2.2 0-alternativet	9
2.3 Alternativ 1	10
2.4 Alternativ 2	11
2.5 Verneforskriftene.....	13
2.5.1 Forskriftsett A	13
2.5.2 Forskriftsett B	13
3 Metode	13
3.1 Konsekvensvurdering.....	13
4 Statusbeskrivelse og verdivurdering	16
4.1 Statusbeskrivelse	16
4.1.1 Hytter og andre bygninger – planlagte tiltak	23
4.1.2 Reiseliv- Planlagte tiltak	24
4.2 Verdivurderinger.....	24
4.2.1 Lokalbefolkningsundersøkelse	25
4.2.2 Verdivurdering av områder	26
4.2.3 Verdivurdering av aktiviteter	28
4.3 Samlet verdivurdering	31
5 Virkninger og konsekvenser	31
5.1 0-alternativet friluftsliv	31
5.2 Vern generelt	32
5.3 Verneforskriftene.....	32
5.3.1 Nasjonalparkforskriftene.....	32
5.3.2 Forskriftene for landskapsvernområder	33
5.3.3 Forskrifter for naturreservater	34
5.3.4 Sammenstilling av virkninger av verneforskriftene.....	35
5.4 Alternativ 1	37
5.4.1 Alt. 1A (forskrifter med lokale tilpasninger)	37
5.4.2 Virkning av standard forskrifter – alternativ 1B	42
5.5 Alternativ 2	43
5.5.1 Basisvurdering (Alt. 2A med lokale tilpasninger)	43
5.5.2 Virkning av standard forskrifter – Alternativ 2B.....	47
5.6 Sammenstilling av virkninger	47
5.7 Konsekvenser	48
6 Forslag til avbøtende tiltak	49
6.1 Justering av grenser.....	49
6.2 Justering av forskrifter.....	49
6.2.1 Nasjonalpark	49
6.2.2 Landskapsvernområde	49
6.2.3 Naturreservat.....	49
6.3 Innspill til forvaltningsplan	50

Forord

Rapporten er utarbeidet på oppdrag for Fylkesmannen i Oppland i forbindelse med planer om vern av Ormtjernkampen-Skaget. Rapporten beskriver konsekvensene av et mulig vern for friluftsliv og naturopplevelse etter de vernealternativer og forskriftsmaler som er gitt.

Utreder retter en stor takk til de som har bidratt med informasjon eller gitt bidrag under arbeidet med rapporten og kvalitetssikringen av denne. Det understrekes at eventuelle feil og mangler i denne utredningen helt og holdent er forfatterens ansvar. Rapportutkast har vært sendt ut til referansegruppene i hver kommune, slik at de har hatt mulighet til å kommentere feil og mangler ved rapporten. Forfatteren håper rapporten vil være til nytte i det videre utredningsarbeidet.

Lillehammer, 24. november 2008.

Oddgeir Andersen
Prosjektleder

1 Innledning

Verneplanarbeidet for utvidelse av Ormtjernkampen nasjonalpark har fått arbeidstittel Ormtjernkampen-Skaget. Verneplanarbeidet er en direkte oppfølging av St. meld. 62 (1991-1992) *Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge* (Nasjonalparkmeldinga). Stortinget ønsker gjennom nasjonalparkmeldinga å verne et representativt utvalg av vår naturarv. Med et større verneområde omkring Ormtjernkampen og vestover mot Skaget vil også lavereliggende fjellområder på indre Østlandet bli bedre representert. Direktoratet for naturforvaltning (DN) har gitt Fylkesmannen i Oppland i oppdrag å utrede et verneforslag.

Området som her vurderes, rommer setervidder og villmarksprega områder, skog, våtmark og særegne geologiske formasjoner. Innenfor området er det mange nasjonalt verdifulle naturtyper som igjen er viktige leveområder for planter og dyr – deriblant arter på den norske rødlista og arter som Oppland har et spesielt ansvar for å ta vare på. Eksempler er skjeggklokke, finnmarksstarr, myrhauk, dobbeltbekkasin og fjellmyrløper.

Indre deler av området ligger langt fra tyngre tekniske inngrep og kalles derfor inngrepsfrie områder. Det er en nasjonal målsetning å bevare inngrepsfrie områder for ettertida. Oppland er det fylket i Norge med flest setre/støler i aktiv drift. Innenfor området finnes det mange setre/støler og dermed et særegent kulturlandskap av stor betydning i landsmålestokk. Området brukes også mye til jakt, fiske og andre friluftslivsaktiviteter. Blant annet har Den Norske Turistforening (DNT) et velutviklet løypenett og overnattingstilbud i utredningsområdet.

Planområdet er ca. 1365 km² stort og berører kommunene

- Gausdal kommune: 540 km² (40%).
- Øystre Slidre kommune: 380 km² (28%).
- Nord- Aurdal kommune: 137 km² (10%).
- Sør- Fron kommune: 133 km² (10%).
- Nord- Fron kommune: 104 km² (7%).
- Nordre Land kommune: 47 km² (3%).
- Etnedal kommune: 24 km² (2%).

I de berørte kommunene er trenden at befolkningstallet og antall aktive gårdsbruk går nedover, samtidig som antall fritidsboliger i disse områdene øker. Det er altså en utvikling hvor arealene innen de berørte kommunene stadig blir viktigere som et rekreasjonslandskap enn et produktjonslandskap.

Ser man på utviklingen av verna arealer i regionen, har man nå vernet sammenhengene arealet mellom Reinheimen, Breheimen og Jotunheimen. Det er kun områdene mellom nordgrensen på utredningsområdet og Jotunheimen nasjonalpark som i dag ikke er foreslått vernet.

1.1 Begrepsavklaringer

Planområdet er det området som i forbindelse med statuskartleggingen i 2005 var aktuelt å beskrive aktiviteten innenfor. Dette arealet er noe større enn selve utredningsområdet. Planområdet er avmerket i figur 1 og 2.

Utredningsområdet er alt areal innenfor yttergrensene for arealer som blir utredet som aktuelle for vern (figur 1 og 2). Grensene til arealene som inngår i utredningsområdet kan bli justert, samt at aktuelle verneformer kan bli endret i det endelige verneforslaget.

2 Utredningsprogrammet og utredningsalternativene

2.1 Utredningsprogrammet

Utredningsprogrammet er fastsatt av Direktoratet for naturforvaltning (datert 8. mai 2007), hvor det fremgår hva som skal utredes i forhold til friluftsliv og naturopplevelse. Dette er:

Friluftsliv og naturopplevelser (inkludert utøving av jakt og fiske)

1. Utredningen skal beskrive friluftsb Bruken innenfor planområdet og tilhørende influensområder, og inkludere både dagens verdi og framtidig potensial. Det må inkludere en beskrivelse av eksisterende stier og løyper, skiløyper, turisthytter og organiserte friluftssaktiviteter i området. Videre skal utøvelse av jakt og fiske, inkludert fiskekultivering, utsetting av fisk, kalking, skjøtsel av vilt, trekkhundkjøring, treningsfelt for jakthunder/dressur av hunder og motorferdsel i forbindelse med storviltjakt beskrives. Utreder må vurdere områdets funksjon og verdi for friluftslivet – både lokalt, regionalt og nasjonalt. Norsk institutt for naturforskning (NINA) har foretatt en statuskartlegging av friluftsliv og reiseliv. Beskrivelsen skal basere seg på denne, men det vil også være nødvendig å innhente en del opplysninger fra andre, ikke minst lokale ressurspersoner blant annet i kommunene og organisasjonene. Fjellstyrene må kontaktes. Utredningen skal også vise behov for tilrettelegging og kanalisering av ferdsel, hvilken utvikling folk ønsker i området, samt aktuelle tiltak i prioritert rekkefølge.

2. Utredningen skal få fram konsekvensene av 0-alternativet og standard forskrift for nasjonalpark, landskapsvernområde og naturreservat der Fylkesmannen vurderer det å være aktuelt for friluftslivet, samt jakt og fiske, i området. Dersom det er spesielle konsekvenser knyttet til avgrensa områder innenfor planområdet, skal dette vises.

3. Utredningen skal foreslå avbøtende tiltak for å redusere eventuelle negative konsekvenser som kommer fram i punkt 2. Dette kan skje både gjennom utforming av grenser, verneregler og forslag til føringer i en forvaltningsplan.

Det foreligger fire alternativer til vern som skal vurderes, i tillegg til 0-alternativet. De fire vernealternativene framkommer ved å sette sammen to alternativer til aktuelle verneformer med grenser; alternativ 1 og 2, med to ulike sett verneforskrifter. Det ene settet er Fylkesmannens forskriftsmaler med lokale tilpasninger, og det andre er Direktoratet for naturforvaltnings standard forskriftsmaler for hhv. nasjonalpark (NP), landskapsvernområde (LVO) og naturreservat (NR)."

Begge utredningsalternativene (alt. 1 og alt. 2) har samme areal (se tabell 1 og 2) og yttergrenser (se figur 1 og 2).

2.2 0-alternativet

0-alternativet betyr at det ikke blir noe vern innen utredningsområdet, og at situasjonen blir slik den er i dag, fremskrevet en 2-3 frem i tid. Her skal foreliggende planer om framtidig utvikling innen utredningsområdet, også for utredningstema som har konsekvenser for friluftslivet, tas med i vurderingene. Dette gjelder først og fremst reiseliv og hytter.

2.3 Alternativ 1

Alternativ 1 er på totalt 1202 km² og består av et kjerneområde som er aktuelt som nasjonalpark (593,1 km²), og hvor det er aktuelt å anlegge fem landskapsvernområder i randsonene rundt. Landskapsvernområdene utgjør totalt 371 km². Det er 11 områder som er aktuelle som naturreservater (i tillegg til Storlonen) og arealene som er aktuelle som NR utgjør totalt 238,1 km². Arealmessig er det mindre areal som er aktuelt som LVO enn i alternativ 2, men større areal som er aktuelt som nasjonalpark og naturreservater. Se også tabell 1 og 2.

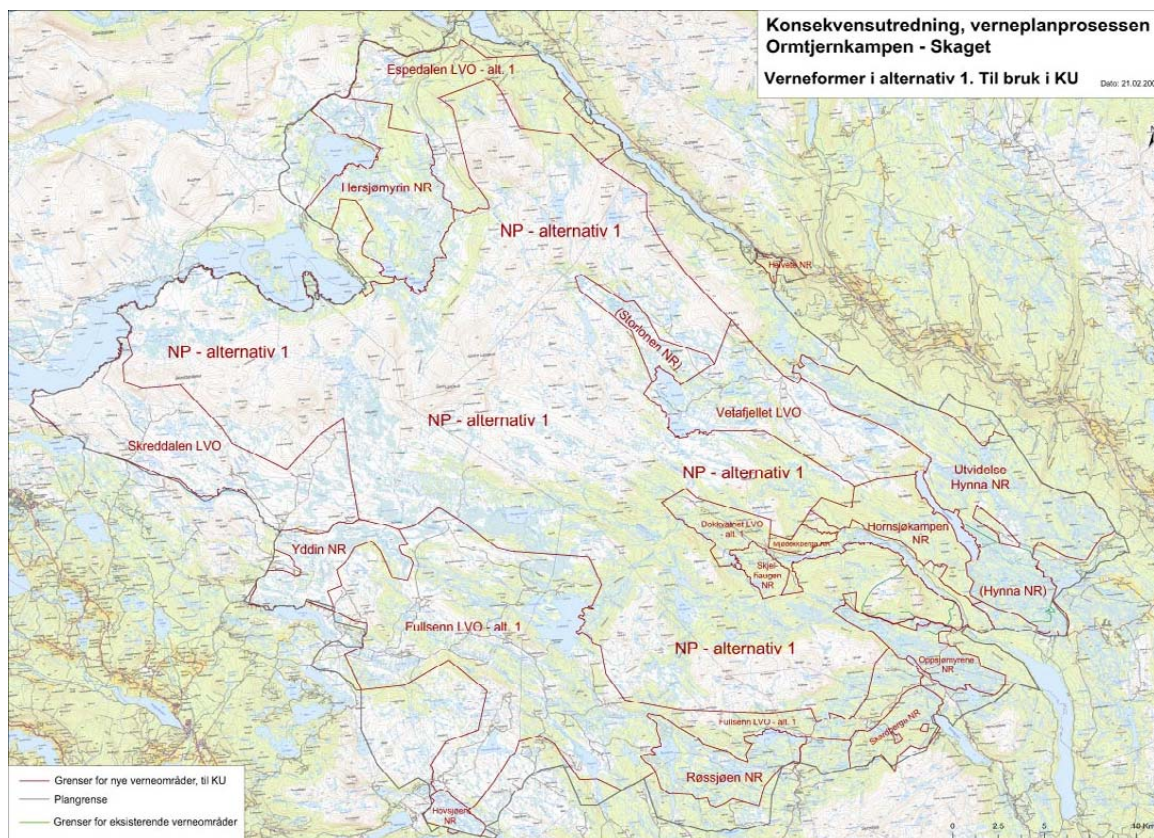
Nasjonalparken består i all hovedsak av områder som ligger et stykke fra hovedinnfartsårene og seterområdene. I denne delen av utredningsområdet er det i dag et godt utbygd sti- og løypenett, samt flere buer for overnatting. En del av disse buene er åpne for allmennheten, mens andre leies ut via rettighetshaveren/eieren.

Landskapsvernområde er i utgangspunktet en noe mildere verneform enn nasjonalpark og åpner opp for flere bruksformer og dermed bruksmuligheter i forhold til aktiviteter som vil kunne påvirke friluftslivet. Slike aktiviteter vil være relatert til reiselivet (stølsturisme) og utbedring av infrastruktur som skiløyper og sykkeltraseer.

De 11 områdene som er aktuelle som naturreservater (eksl. Storlonen) representerer for friluftslivet arealer som gis det strengeste vernet i forhold til inngrep. Hovedvekten av NR er lokalisert sør-øst i planområdet, mens Hersjømyrene ligger i nord, og Yddin ligger i vest. Ellers er det ingen NR i de vestlige delene av planområdet, som også er preget av stor stølsaktivitet og mye privat grunn.

Tabell 1. Oversikt over verneområder som inngår i alternativ 1, samt vernestatus og areal.

NAVN	Verneform	Areal (km ²)
NP - alternativ 1 (inkl. eksisterende Ormtjernkampen np.)	NP	593,1
Mjødokkberga	NR	3,2
Hornsjøkampen	NR	22,6
Skjelhaugen	NR	5,2
Espedalen	LVO	50,8
Vetafjellet	LVO	52,5
Dokkvatnet	LVO	24,4
Fullsenn	LVO	174,2
Skreddalen	LVO	69,2
Hynna (eksisterende og aktuell utvidelse)	NR	73,0
Helvete	NR	1,1
Oppsjømyrene (inkl. eksisterende Ormtjernsmyra nr.)	NR	14,9
Skardberga	NR	12,0
Røssjøen	NR	23,8
Hovsjøen	NR	4,7
Yddin	NR	21,8
Hersjømyrin	NR	44,3
Storlonen naturreservat (eksisterende)	NR	11,4
SUM		1 202

Figur 1. Verneformer for alternativ 1 i Ormtjernkampen-Skaget.

2.4 Alternativ 2

Alternativ 2 er på totalt 1202 km² og har også et kjerneområde som er aktuelt som nasjonalpark, men det er noe mindre areal som er aktuelt som nasjonalpark i dette alternativet (530,6 km²) enn i alternativ 1 (593,1 km²). Det er tre områder som er aktuelt som LVO, og landskapsvernområdene utgjør 464,5 km². Det er også færre aktuelle naturreservater i dette alternativet (8 stk., som er identiske med alt.1), da flere av naturreservatene i alternativ 1 er innlemmet som en del av arealet som defineres som nasjonalpark eller landskapsvernområde i alternativ 2. Arealmessig utgjør naturreservatene 207 km².

Nasjonalparken består i all hovedsak av områder som ligger et stykke fra hovedinnsfartsårene og seterområdene, men her er arealene nord og øst for Storlonen NR forbi Angsjøene, til Vardeknappen og østover mot Hørsjømyrene utelatt som NP, men aktuelt som LVO. I tillegg er Hornsjøkampen og Skjelhaugen NR som nevnes i alt. 1, innlemmet som NP i alt. 2. Mjøddokkberga NR som nevnes i alt. 1, inngår her som en del av Dokkvatnet LVO. I arealene som er aktuelle som NP er det i dag et godt utbygd sti- og løypenett, samt flere buer for overnatting. En del av disse buene er åpne for allmennheten, mens andre leies ut via rettighetshaveren/eieren.

Landskapsvernområde er i utgangspunktet en noe mildere verneform enn nasjonalpark og åpner opp for flere bruksformer og dermed bruksmuligheter i forhold til aktiviteter som vil kunne påvirke friluftslivet. Slike aktiviteter vil være relatert til reiselivet (stølsturisme) og utbedring av infrastruktur som skiløyper og sykkeltraseer. En vestlig bit av NP i alt. 1 inngår i alt. 2 som en del av Fullsenn LVO, som nå er vesentlig større, etter at det er sammenslått med Skreddalen LVO.

De åtte aktuelle naturreservatene representerer for friluftslivet arealer som gis det strengeste vernet i forhold til inngrep. Hovedvekten av NR er også her lokalisert sør-øst i planområdet,

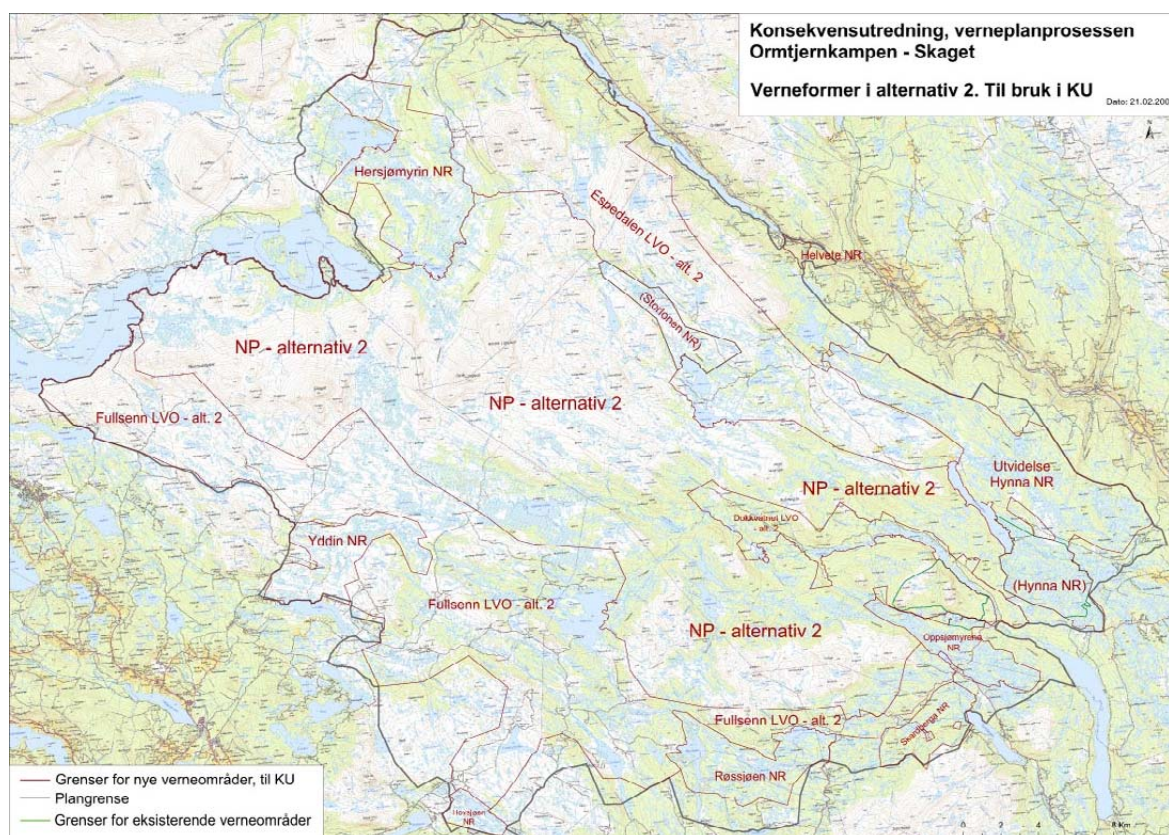
mens Hersjømyrene ligger i nord, og Yddin ligger i vest. Ellers er det ingen NR i den vestlige delen av planområdet, som også er preget av mye stølsaktivitet og store arealer med privat grunn.

Tabell 2. Oversikt over verneområder som inngår i alternativ 2, samt vernestatus og areal.

NAVN	Verneform	Areal (km ²)
NP - alternativ 2 (inkl. eksisterende Ormtjernkampen np.)	NP	530,6
Espedalen	LVO	180,5
Dokkvatnet	LVO	28,1
Fullsenn	LVO	255,9
Hynna (eksisterende og aktuell utvidelse)	NR	73,0
Helvete	NR	1,1
Oppsjømyrene (inkl. eksisterende Ormtjernsmyra nr.)	NR	14,9
Skardberga	NR	12,0
Røssjøen	NR	23,8
Hovsjøen	NR	4,7
Yddin	NR	21,8
Hersjømyrin	NR	44,3
Storlonen naturreservat (eksisterende)	NR	11,4
SUM		1 202

En vesentlig forskjell på alternativ 1 og 2 er at områdene som er aktuelle for vern i alternativ 2 er større, og mer oversiktlige i forhold til både bruksmuligheter, men også når det gjelder restriksjoner i bruk gjennom verneforskriftene. Alternativ 2 har også landskapsvernområder på arealer som benyttes en del av reiselivsbedrifter, blant annet gjelder dette området ved Venli-myrene-Tonebu.

Alternativ 1 og 2 er arealmessig like store, men forskjellene ligger i hvor stor andel av LVO, NP og NR som er i hvert alternativ og grensedragningen mellom de aktuelle verneformene. Videre skal standard forskriftsmal fra Direktoratet for naturforvaltning (DN) og lokaltilpasset forskrift (Som Fylkesmannen i Oppland har utarbeidet) for nasjonalpark (NP), landskapsvernområde (LVO) og naturreservat (NR) vurderes opp mot det enkelte alternativ for vern.

Figur 2. Verneformer for alternativ 2 i Ormtjernkampen-Skaget.

2.5 Verneforskriftene

2.5.1 Forskriftsett A

Det er utarbeidet et sett med lokale tilpasninger (forskriftsett A) av Fylkesmannen i Oppland. I tillegg inngår her utkast til forskrifter for naturreservatene "Helvete" og "Skardberga".

2.5.2 Forskriftsett B

Forskriftsett B er standard forskriftsmaler for nasjonalpark, landskapsvernområde og naturreservat. Malene er utarbeidet av Direktoratet for naturforvaltning.

3 Metode

Konsekvensutredningen er utarbeidet på grunnlag av eksisterende dokumentasjon om bruken av området, gitt av kommunene og rettighetshaverne. Det er gjennomført telefonsamtaler med representanter fra alle rettighetshavere for å avklare om det har skjedd endringer av betydning, siden statuskartleggingen ble gjennomført. I tillegg er det gjennomført en befaring i utredningsområdet.

3.1 Konsekvensvurdering

Metodikken er basert på en "standardisert" og systematisk prosedyre for å gjøre analyser, konklusjoner og anbefalinger mer objektive, forståelige og etterprøvbare. Metodikken er beskrevet i Statens vegvesens håndbok 140 (2006) og DN-håndbok nr 25-2004.

En viktig del av en konsekvensutredning er å fremstille 0-alternativet så detaljert som mulig. Dette innebærer å utrede hvilke muligheter og eventuelt begrensninger som allerede gjelder for friluftsliv og naturopplevelse innenfor utredningsområdet. Fastsettelsen av *verdi* er så langt som mulig basert på dagens bruk og behov uttrykt ved konkrete planer for fremtidig utvikling og sannsynligheten for å kunne realisere disse innenfor dagens forvaltningspraksis, det vil si i et område uten vern.

Verdi

Verdisettingen av aktiviteter følger metodikk som beskrevet i Statens vegvesens håndbok 140 (2006).

Som en del av oppdraget er det utført en kartlegging og verdsetting av delområder (DN 2004). Verdisettingen, etter skalaen som vist i tabell 3, bygger på flere forhold, som f.eks. hvor mye området er i bruk gjennom året og i hvilke perioder av året det er i bruk. Hvilke egenskaper et gitt område har til ulike formål, samt hvilke behov aktørene har for å bruke nettopp dette området er også av betydning. Behovet vurderes ut i fra omfanget på aktiviteter og etterspørsel fra andre aktører i regionen/området. Videre vil tilgjengeligheten til området og den infrastrukturen som aktørene eventuelt har i utredningsområdet være av betydning. Områdetyper som er benyttet i kategoriseringen er: marka (MA) her definert med utgangspunkt i fra veier, hytter og er også knyttet opp mot utfartsområder, kulturlandskapet (KL), utfartsområde (UO) kan også være knyttet opp til definisjonen av "marka" områder, store turområder med tilrettelegging (TM), store turområder uten tilrettelegging (TU) (definert som områder mer enn 3 km fra større, tekniske inngrep), særlige kvalitetsområder (SK) og andre friluftsområder (AF).

På en skala fra 1-5 kan et friluftslivsområde verdsettes etter følgende anbefalte kriterier:

- Bruk
- Regional /nasjonal brukere
- Opplevelseskvaliteter
- Symbolverdi
- Funksjon
- Egnethet
- Tilrettelegging
- Kunnskapsverdier
- Inngrepsgrad
- Utstrekning
- Potensiell bruk
- Tilgjengelighet

Områder som gis skåre 5 på en eller flere av kriteriene kan klassifiseres som å ha verdi A (svært viktig friluftslivsområde). Områder som gis skåre 4 på en eller flere områder kan klassifiseres som å ha verdi B (viktig friluftslivsområde).

Tabell 3. Skala for verdivurdering

A = svært stor verdi	B = stor verdi	C = middels verdi	D = liten verdi
<i>Svært viktig friluftslivsområde</i>	<i>Viktig friluftslivsområde</i>	<i>Registrert friluftslivsområde</i>	<i>Ikke klassifisert friluftslivsområde</i>

For å klassifisere og rangere de ulike forskriftsmalenes påvirkning på utredningstemaet, har vi benyttet metodikken som beskrevet over i forhold til ulike former for aktivitet som påvirkes av de foreslåtte verneforskriftene.

Virkning

Neste trinn i prosessen består i å beskrive og vurdere type og omfang av mulige virkninger (effekter på utøvelse av friluftsliv) av henholdsvis 0-alternativet og de fire vernealternativene, uttrykt gjennom de ulike forskriftsmalene. Tiltakets virkninger blir bl.a. vurdert ut fra omfang av eksisterende aktiviteter og sannsynligheten for at muligheten til utøvelse av friluftsliv og opplevelseskvaliteten i området blir påvirket, avhengig av hvilke vernebestemmelser som velges og hvordan disse utformes. Tiltakets samlede virkning blir vurdert langs en skala fra *Stor negativ* til *Stor positiv* (tabell 4).

Tabell 4. Skala for vurdering av tiltakets virkning for utredningstemaet.

Virkninger	Kriterier
Stor negativ	Tiltaket vil i stor grad redusere mulighetene for å utøve friluftsliv
Middeles negativ	Tiltaket har middels negativ virkninger for dagens eller framtidig friluftsliv i området
Liten negativ	Tiltaket vil medføre mindre, oftest lokale begrensinger på mulighet for friluftsliv
Ingen/ubetydelig	Tiltaket har ingen/ubetydelige innvirkninger på dagens eller framtidig friluftsliv
Liten positiv	Tiltaket har små positive virkninger for dagens eller framtidig friluftsliv i området
Middels positiv	Tiltaket har middels positive virkninger for dagens eller framtidig friluftsliv i området
Stor positiv	Tiltaket har store positive virkninger for dagens eller framtidig friluftsliv i området.

Konsekvenser

Det tredje og siste trinnet i konsekvensvurderingene består i å kombinere verdien av utredningsområdet for vern, med virkningen av forskriftene på aktiviteten for å få den samlede konsekvensen av hvert alternativ til vern, med tilhørende forskrifter. Denne sammenstillingen gir et resultat langs en skala fra *stor negativ konsekvens* til *svært positiv konsekvens*. De ulike konsekvenskategoriene er illustrert ved å benytte symbolene "+", "0" og "-" (tabell 5). Konsekvensen er altså et uttrykk for hvilken betydning en gitt endring har. Dette kommer fram ved at man vurderer hvor store verdier (på skalaen A til D, se tabell 3) som blir berørt av et vern og hvilken virkning den aktuelle verneforskriften har. Metodikken følger Håndbok 140 til Statens vegvesen. Vurderingen av verdi, virkning og konsekvens er oppsummert senere i dokumentet.

Tabell 5. Kriterier for vurdering av konsekvens

Virkning for friluftslivet	Områdets/tiltaket verdi			
	Svært stor	Stor	Middels	Liten/ ubetydelig
Stor negativ	----	---	--	-
Middels negativ	---	--	-	0/-
Liten negativ	--	-	0/-	0
Ingen/ubetydelig	0	0	0	0
Liten positiv	++	+	0/+	0
Middels positiv	+++	++	+	0/+
Stor positiv	++++	+++	++	+

4 Statusbeskrivelse og verdivurdering

4.1 Statusbeskrivelse

Det eksisterer i dag fire verna arealer innen planområdet. Ormtjernkampen NP (med jaktforbud), samt naturreservatene Hynna, Storlonen og Ormtjernsmyra. I planområdet skal det ikke vedtas planer eller iverksettes tiltak som kan redusere verneverdiene, jf. brev fra Miljøverndepartementet datert 18. september 1992. Dette brevet er å anse som en rikspolitisk retningslinje som sikrer området mot inngrep som kan redusere verneverdiene mens verneplanarbeidet pågår. Fylkesmannen i Oppland er ikke kjent med at det foregår planarbeid som kan komme i konflikt med verneplanens formål.

Fylkesmannen har utarbeidet en beskrivelse av 0-alternativet for friluftsliv der det påpekes at *"Området er høyt skattet som friluftsområde gjennom alle årets sesonger og er lett tilgjengelig. Høstingsbasert friluftsliv preger bruken i større grad enn i mange andre fjellområder. Store områder er statsallmenning, med et unikt tilbud av fjellstyrehytter og åpne buer. Det er også åpne buer i andre deler av planområdet"*.

Det er ellers et sterkt ønske fra lokalt hold i alle kommunene om at eksisterende skiløyper som merkes og/eller prepareres kan beholdes. Det er også framsatt ønsker om å kunne etablere nye skiløyper i framtiden.

Øystre Slidre

Det finnes fem buer innen kommunens areal som kan benyttes til overnatting for allmennheten, utenom DNT sine to hytter.

Tabell 6. Oversikt over hytter og buer i Øystre Slidre.

Eier/Driver	Navn
Øystre Slidre fjellstyre	Fjelldokkbua
Øystre Slidre fjellstyre	Plankebua
Bøllhaughamna beitelag	Bøllhaugbua (dårlig forfatning, åpen)
Bøllhaughamna beitelag	Buatindbua (tidl. åpen, låst fra 2004)
Øystre Slidre fjellstyre	Titterbua
DNT	Storeskag
DNT	Haldorbu

I Øystre Slidre er det tre løypelag som drives av bedrifter og privatpersoner. Beitostølen Løypeforening merker og kjører opp løyper i området rundt Beitostølen. Yddin Feriehytter har hittil merka og kjørt opp løyper i området rundt Yddin. Det er nylig etablert et nytt løypelag, Yddin-Javlia Løypelag BA, som overtar ansvaret for dette området. Mellad'n Turløyper merker og kjører opp skiløyper i området mellom Yddin og Hovsjøen, som er knyttet til løypenettet som Leirin skiløyper AS kjører opp lenger sørøst (se nedenfor). Øystre Slidre kommune er videre i ferd med å ferdigstille en skiløypeplan. Et høringsutkast med kart fra 2006 er lagt ut på kommunens internettside. I forbindelse med løypeplanen har kommunen også definert noen sårbare områder. Det er foreslått egne bestemmelser for disse og de er avmerket på hovedkartet. Ca. 183 km² av de indre delene av planområdet i Øystre Slidre er definert som sårbare områder, i tillegg til området nord for Vinstern. Disse sårbare områdene er i stor grad sammenfallende med områder som er aktuelle som nasjonalpark (både alternativ 1 og 2) og her er det kun stikka løyper og transportløyper. Ett unntak er området vest for Vesleskag/Storeskag. Dette området ligger utenfor det definerte sårbare området, men innenfor aktuell nasjonalpark. Her går det en maskinpreparert skiløype i en sløfke opp mot Skaget. Det går også en maskinpreparert løype i nedkanten av aktuelt våtmarksreservat på grensen til Nord-Aurdal ("Hovsjøen NR"). Utkastet til løypeplan er samordna med oppdatert viltområdekart. Under høringen kom det inn forslag om

å flytte maskinpreparert skiløypestrase fra sørsida til nordsida av Tansbergfjorden, noe også Fylkesmannen ga sin tilslutning til. Det er seinere kommet forslag om nye løyper i området rundt Yddin, i forbindelse med etablering av nytt løypelag, som kommunen har tatt med i løypeplanen. Det gjelder blant annet ny maskinpreparert løype gjennom aktuelt våtmarksreservat ("Yddin NR").

Øystre Slidre fjellstyre har satt ut båter i flere vann til allmenn bruk. Det kjøres ut settefisk om vinteren i følgende vann; Svinetjednet, Fjelltjednet, Storetjednet (Skag). Det settes også ut fisk sommerstid i følgende vann; Øvre Hølmetjednet, Finnefjorden, Finnetjednet, Tansbergfjorden, Øvre- og Nerre Nevertjednet, Skåltjednet, Vesle- og Store Ambjørgtjednet, Øvre- og Nerre Trølltjednet, Sørre Huldretjednet, Krokstjednet, Gaukelitjednet og tjernet øst for Fløtjednet. Ingen vann kalkes.

Fjellstyret har videre tilrettelagt en fiskeplass for rullestolbrukere ved en gammel demning fra 60-tallet i Skåltjernet, vest for Fullsenn. Langetjernet ved Sørre Trollåsen ble også oppdemt på 60-tallet for å fremme fisket. Private eiere av Midtvatnet og Hovsjøen driver fiskestell i disse vannene og har opplag av båter der. Øystre Slidre fjellstyre har utarbeidet et forslag til driftsplan for småvilt for Øystre Slidre statsallmenning og Heimdalen (mai 2007). Det finnes et treningsfelt for jakthunder ved Titterflåa. Treningsfeltet er vist i figur 5 og 7. Det brukes noe elgtrekk til uttransport av felt hjortevilt. I Øystre Slidre fjellstyre er elgkvoten på rundt 20-25 dyr, over halvparten av alle felte dyr felles innenfor utredningsområdet. Felte dyr blir fraktet ut med elgtrekk eller mindre traktorer. Hvilket kjøretøy som benyttes varier mellom jaktlagene og når nye jaktlag kommer til i området.

Det er ikke fremkommet tiltak eller vesentlige endringer ut over det som fremgår av FM sin beskrivelse av 0-alternativet. Eneste unntak er at driftsplanen for småvilt har trådt i kraft og at dette har medført endringer i jaktreglene for småviltjakt (Reidar Gran, pers. medd.).

Nord-Aurdal

Det finnes en åpen bu, samt tre buer som leies ut i tillegg til DNT sin hytte ved Svarthamar.

Tabell 7. Oversikt over hytter og buer i Nord- Aurdal

Eier/Driver	Navn
DNT	Svarthamar
Skrautvål sameige	Tappetjedndalsbu (åpen)
Skrautvål sameige	Gamle Fullsennbua (planer om flytting til Tronhus-Sæbuhaugområdet som jaktbu)
Skrautvål sameige	Nye Fullsennbua (ny, planer om utleie)
Skrautvål sameige	Kolhus (jaktbu som benyttes av jegere i Skrautvål sameie)

Leirin Skiløyper AS merker og kjører opp skiløyper som går inn i planområdet rundt Hovsjøen og mot Tansbergfjorden. Omtrent halvparten av dette løypenettet ligger i Øystre Slidre kommune. Skiløypekartet ligger på internettsida www.leirin-skiloyper.no. Skiløypa sør for Hovsjøen er såvidt inntatt av aktuelt våtmarksreservat her, også i Nord-Aurdal sin del. Videre går det maskinpreparert skiløype i Nord-Aurdal sin del av aktuelt våtmarksreservat ved Røssjøen, Steinbui og Sebu-Røssjøen ("Røssjøen NR"). Dette løypenettet vises på skiløypekartet for Nordre Land kommune og temakart friluftsliv for Etnedal kommune.

Hele planområdet i Nord-Aurdal er privat og eid av Skrautvål sameige. De administrerer all jakt og fiske her. Det settes ut 3-4000 2-somrig ørret årlig. Utsettingen skjer hovedsaklig i Fullsenn og Heisenn, mens noe settes ut i Tromstjønn, Stitjønn, Bjønnaskardstjønn, Valegrotjønn,

Steintjern, Øvre- og Nedre Djuptern, Siglovatnet. I enkelte av disse vanna settes det ut fisk med skuter (Knut Arne Fjelltn, pers. medd.). Ingen vann kalkes.

Uttransport av felt hjortevilt skjer hovedsaklig med ATV, noe traktor med belter og elgtrekk benyttes.

Sameiget følger fortsatt sin gjeldende forvaltningsplan (gjelder til ny plan blir laget, og de jobber med dette nå). Sameiget opplyser at det merkes enkelte stier fra Lenningen til Liomseter med rød T, over sameiets grunn, uten at sameiget har gitt sin tillatelse til dette Knut Berge, pers. medd).

Etnedal

Kommunen har laget et temakart for friluftsliv, som også omfatter nettet av skiløyper og turstier i kommunen. Det går både en skiløype som maskinprepareres og en løype som prepareres med snøskuter i Etnedal sin del av aktuelt våtmarksreservat ved Røssjøen, Steinbui og Sebu-Røssjøen.

Tre utmarkslag har arealer i denne delen av planområdet (Ton Lenningen utmarkslag, Steinsetbygda sameige og Steinsetbygda grunneierlag). Disse forvalter også jakt- og fiskerettighetene i området. Det er opplag av båter i Sebu-Røssjøen, Steinbui og Røssjøen/Rotvollfjorden. Det som kjennetegner dette området, i likhet med flere andre deler av planområdet, er først og fremst det enkle friluftslivet som drives uten noen særlig form for tilrettelegging. Ingen vann kalkes. Det er ingen treningsfelt for jakthund i området. Uttransport av felt hjortevilt skjer i hovedsak med lett, beltegående kjøretøy (elgtrekk), i noen tilfeller med traktor med belter (Arve Bergsbakken, pers. medd).

Det settes ut fisk i følgende vann; Ølsjølifjorden, Rotvollfjorden og Nordre Svartetjern, som drenerer til Rotvollfjorden. Øvrige vann ligger utenfor utredningsområdet (Ole Knut Fauske, pers. medd). Det er ikke fremkommet tiltak eller endringer ut over det som fremgår av FM sin beskrivelse av 0-alternativet (Nils Arne Sveen, pers. medd.).

Nordre Land

Det finnes tre buer som leies ut av Torpa fjellstyre.

Tabell 8. Oversikt over hytter og buer i Nordre Land kommune.

Eier/Driver	Navn
Torpa fjellstyre	Røssjøkollan
Torpa fjellstyre	Folungtjernet
Torpa fjellstyre	Storlibua

Torpa fjellstyre administrerer båtutleie på følgende vann i planområdet i Nordre Land; Sæbu-Røssjøen (dominerende med 5 båter og 143 utleiedøgn), Synnfjorden og Dokkfløyvatnet.

Fisk settes ut årlig i følgende vann: Røssjøkolltjernet, Storlægvatnet, Sæbu-Røssjøen, Folungtjønnna (3 vann), Tretjerna, Ongeltjerna, Storvatnet, Nyttjernet, Skardtjernet (Skardberga NR). I følgende vann settes det ut fisk av og til, men ikke årlig: Øvre og nedre Lenningsvatn, Svarttjernet, Budeiputten, Olaputten, Synnfjorden. Fjellstyret vurderer å sette ut fisk ved å bruke snøskuter, men dette gjøres ikke i dag. Kalking forekommer ikke, sist gang vann ble kalket var i 2001 (Ole Knut Steinseth, pers. medd.).

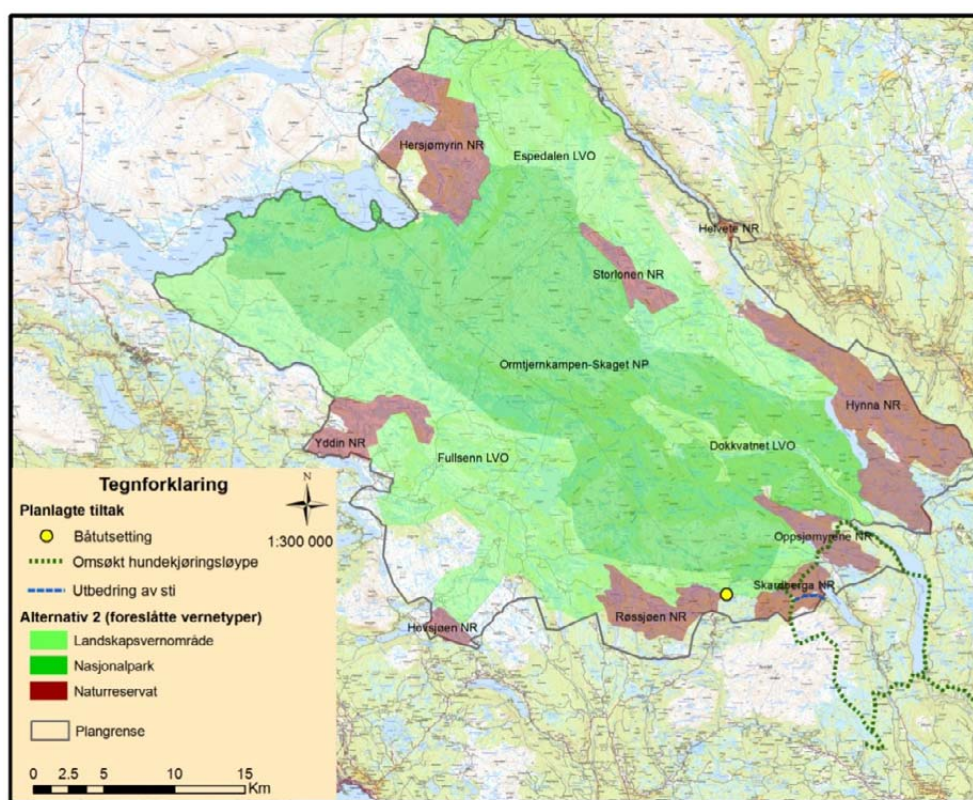
Fjellstyret og Allmenningsstyret for Torpa statsallmenning har videre tilrettelagt en ca. 5 km lang natursti med 9 poster i Skardberga, med startpunkt ved Lundsætra. Nordre Land kommune har gitt ut et skiløypekart i samarbeid med de som kjører opp løypene. Kart og løyper strek-

ker seg også inn i Gausdal, Etnedal og Nord-Aurdal. Det går et enkeltspor som prepareres med snøskuter i området mellom Skjervungen og Oppsjøen som er aktuelt som våtmarksreservat ("Oppsjømyrene NR"). Det går videre et tilsvarende enkeltspor gjennom aktuelt område for frivillig vern av skog og vern av skog på statsgrunn (Skardberga NR). Synnfjelløypene AL har ytret ønske om å lage sykkelrundtur i området, bl.a. ved å rydde stien mellom Gardsætra og Slugua i Nordre Land kommune med minigraver (fig. 3). Dette tiltaket vil gå gjennom aktuelt område for frivillig vern av skog (Skardberga NR).

Det er treningsfelt for jakthund i Storlia, i Røssjøområdet, som utgjør deler av Fellesstrekningen (se også under Gausdal nedenfor). Flere vann og tjern er oppdemt for å forbedre fisketilbudet. Hvilke vann og tjern dette er, framgår av temakartet for inngrep. Torpa fjellstyre og Allmenningstyret ønsker å legge til rette for å kunne kjøre båter ned til Sæbu-Røssjøen ved å rydde og planere en ca 50 m lang trasè. I dag finnes det kun en gjengrodd trasè, men denne traseen ble tidligere brukt som kjøreveg. Traseen ligger i grenseområdet mellom Røssjøen NR og Fullsenn LVO (lengst øst i Sæbu-Røssjøen).

Når det gjelder uttransport av felt storvilt har referansegruppa i Nordre Land anslått at dagens situasjon er 90 % bruk av beltegående "elgtrekk" og 10 % bruk ATV og traktor, som brukes på større avstander.

Nordre Land kommune har fått inn en søknad om etablering av ny trenings- og turløype for hundekjøring som skal kvistes og kjøres opp med snøskuter vinterstid (fig. 3). Denne løypa vil delvis gå gjennom aktuelt område for frivillig vern av skog og vern av skog på statsgrunn ("Skardberga NR") og Oppsjømyrene NR. Ut over det som her er nevnt, er det ikke fremkommet tiltak eller endringer av betydning for friluftslivet innen kommunens arealer i tilknytning til utredningsområdet (Kari Bjørkeli, pers. medd.).

Figur 3. Planlagte tiltak i Nordre Land og Gausdal.

Gausdal

DNT har en betjent hytte og to ubetjente hytter, hvorav den ene ligger rett utenfor området som utredes (Kittilbu). I tillegg finnes det hele 25 buer, som enten leies ut av fjellstyret, eller står åpne.

Tabell 9. Oversikt over hytter og buer i Gausdal kommune.

Eier/Driver	Navn
Gausdal fjellstyre	Skjelbreidsbua (åpen)
Gausdal fjellstyre	Reinsjøbua (åpen)
Gausdal fjellstyre	Skruvdalsbua (åpen)
Gausdal fjellstyre	Skytterbua (åpen)
Gausdal fjellstyre	Fossbekkbua (åpen)
Gausdal fjellstyre	Langsubua (åpen)
Gausdal fjellstyre	Vesterheimsbua (åpen) + steinbu (åpen)
Gausdal fjellstyre	Fatkvelvbua (åpen)
Gausdal fjellstyre	Nonstjørnbua (åpen)
Gausdal fjellstyre	Megrunnsbua (åpen)
Gausdal fjellstyre	Nordbua (åpen)
Gausdal fjellstyre	Moslettet (åpen)
Gausdal fjellstyre	+ noen steinbuer som ikke er restaurert
Gausdal fjellstyre	Svabekkbua (åpen)
Gausdal fjellstyre	Tverrlibua (åpen)
Gausdal fjellstyre	Røverhulen (åpen)
Gausdal fjellstyre	Leppehytta (utleie)
Gausdal fjellstyre	Slivasshytta (utleie)
Gausdal fjellstyre	Revsjøbua (utleie)
Gausdal fjellstyre	Reinsåshytta (utleie)
Gausdal fjellstyre	Febua på Liomseter (utleie)
Gausdal fjellstyre	Tortjønnytta (utleie)
Gausdal fjellstyre	Tortjønnytta (utleie)
Gausdal fjellstyre	Kårfaldslette (åpen)
DNT	Storkvelvbua
DNT	Kittilbu (fra 2007)
DNT	Liomseter (betjent)

Gausdal kommune har et kart over motorferdsel i kommunen fra 1999. Kartet utgjør også skiløypeplanen for kommunen, og trasé for trekkhundløypa som går inn i planområdet fra Astridbekken er også inntegnet. Trekkhundløypa kjøres opp etter behov, men kan ikke prepareres maskinelt i tida mellom 15. april og fram til at det er barmark om våren. Løypa går såvidt innom eksisterende Hynna naturreservat. Hundeløypa går videre i en stor sløyfe i området som er aktuelt som del av en utvidelse av dette naturreservatet øst for Hornsjøen og nord for Ropptjern. Den går i en ny sløyfe nord for Hornsjøsetra, men her i et område som kun er aktuelt som landskapsvernområde. Når det gjelder skiløyper, går det én preparert løype innom eksisterende Hynna naturreservat og én gjennom aktuelt våtmarksreservat på grensen til Nordre Land ("Oppsjømyrene NR"). Sistnevnte er knyttet sammen med løypenettet i Nordre Land kommune. Det går også en løype mellom Hornsjøsetra og Hellebergsetra, gjennom området som er aktuelt for utvidelse av Hynna. Løypene prepareres med bruk av snøskuter eller løypemaskin. Det er også et nett med preparerte skiløyper i området mellom Sveasetra og Stormyra. Dette ligger i all hovedsak utenfor aktuelle verneområder. Ut over dette er det bare stikka løyper og en transportløype inn til Liomseter i Gausdal sin del av planområdet.

Gausdal fjellstyre har kart over "Gausdal Vestfjell" som viser treningsfelt for jakthund i statsallmenningen, inkludert Torpa statsallmenning i Nordre Land kommune (Fellesstrekningen). Kar-

tet gir også oversikt over blant annet åpne buer, buer/hytter for utleie, stier (merkede og umerkede), badeplasser og vann med utleie av båter. Gausdal fjellstyre har gjennomført rypetaksering i området innenfor Liomseter hvert år siden 1999. De er nå med i et større 5-årig prosjekt som går fram til 2011. Det brukes stående fuglehund (løs) i dette arbeidet. Revsjøplassen er ifølge referansegruppa det mest populære friluftsområde for gausdøler, med tilrettelegging for camping og fiske (se nærmere omtale under kap. 4.2.2 nedenfor). Det ligger mange båter ved vann inne i Gausdal sin del av planområdet. Statskog krever at båtene merkes med navn og adresse slik at de eventuelt kan stramme inn ved behov.

Fylkesmannen viser forøvrig til innspillet fra Gausdal fjellstyre av 29. august 2006, som gir en nærmere beskrivelse av jakt, fiske og fiskekultiveringstiltak, samt tilrettelegging for friluftsliv i statsallmenningen. En rekke vann og tjern i Gausdal er regulert, med fiskefremmende tiltak som formål. Disse framgår også av temakart for inngrep. Gausdal fjellstyre har gjort en registrering av disse i forbindelse med "Prosjekt dammer som kulturminner 2006-2008". Valdrestjønndammen (ved Vestfjellvegen mellom Kittilbu og Holsbrua) er i tillegg tilrettelagt som fiskeplass for rullestolbrukere. På Revsjøene har Gausdal JFF i en årrekke drevet utfisking av ørekyte. Det settes ut fisk i følgende vann på vinterstid: Øvre- og Nedre Svabekktjønnet, Øvre Megrunns vann, Raudgrov, Massingtjønnet, Skardtjønna (3 vann). Øvrige vann som det er tillatt å sette ut/settes ut fisk i, har fiskeforvalteren hos FM oversikt over. Utsettingene skjer da om sommeren.

Av en kvote på 120 elg, skytes det ca 90-100 elg. Det benyttes i all hovedsak ATV og elgtrekk til uttransport av felt hjortevilt.

Av endringer som har kommet etter at FM laget sin beskrivelse av 0-alternativet, er at trekkhundklubben i Gausdal ønsker å få oppført en bu ved Astridbekken som kan benyttes i forbindelse med trekkhundkjøringen. Denne bua vil ligge utenfor utredningsområdet. Videre er det opprettet et nytt treningsfelt (2007) for elg- og harehunder i Oppsjømyra-Verkenlia. Dette feltet er veldig mye benyttet og var utsolgt hele treningsperioden 2007 når det gjaldt trening av elghund (Kjølvi Falklev, pers. medd.). I tillegg har en gammel ferdselsveg blitt ryddet og merket (2007 og 2008). Dette gjelder strekningen fra Holsbru over til Tjuruverket, videre til Grytstra, Vågskard og over til Skruvdalen. Denne stien er ikke kartfestet på temakart over stier.

Nord-Fron og Sør-Fron

Kartet "Skåbu-Espedalen-Fefor" (2001) viser stier (merkede og umerkede fotruter), kvista skiløyper og preparerte skiløyper i denne delen av planområdet. I tillegg har Peer Gynt Nordic Skisenter AS gitt ut et skiløypekart som dekker det samme området ("Espedalen med Slangen", gitt ut i 2000). Det går en maskinpreparert løype inn til Tonebu (inn i det området som er aktuelt som nasjonalpark i alternativ 1). På kartet "Skåbu-Espedalen-Fefor" er denne skiløypa kun vist som kvistet videre fram til Østre Agnsjøen (Nedre Ågnsjøen) og videre tilbake over Venlimyrene. Ifølge det andre kartet er den preparert hele veien. Det går videre en tverrløype mellom Tonebu og Venlimyrene som vises som maskinpreparert på begge kartene. Det går flere maskinpreparerte skiløyper lenger nord i Sør-Fron, men i et område som kun er aktuelt som landskapsvern. Her ligger det også en liten lysløype. Ut over dette er det kun stikka skiløyper i både Sør-Fron og Nord-Fron kommuner sin del av planområdet.

Espedalen bygdeallmenning og Fron fjellstyre har flere buer i planområdet for utleie, hvorav de fleste ligger i Sør-Fron. Det er tilrettelagt for å sykle på vei/sti rundt Espedalsvatnet. Kartet "Jakt og fiske" utgitt av Espedalen bygdeallmenning, Fron statsallmenning og Kvikne-Skåbu grunneierlag i 2007 (tidligere "Jakt og fiske i Jotunheimens forgård", fra 1995) viser ulike treningsfelt for jakthund. Treningsfeltet for elghund har begrenset kortsalg. Det er også i prinsippet begrenset kortsalg for treningsfeltet for fuglehunder, men dette kan være en administrativ utfordring med mange kortutstedere.

Espedalen bygdeallmenning har bygd små demninger i Nausterlona og Rundlona, samt to små demninger/terskler mellom Flatlona og Nausterlona for å fremme fisket. Det er ellers flere terskler som er bygget i andre vann og elver i forbindelse med kraftutbyggingen, for blant annet å redusere skadevirkninger for fisket. Fiskeutsettinger har ikke vært gjennomført de siste seks årene i noen vann i utredningsområdet. Det har tidligere vært satt ut fisk i enkelte småvann innen utredningsområdet. Det var tidligere utsetningspålegg i Vinstervatna (i forbindelse med reguleringen), men dette pålegget er nå fjernet.

I Fron har det siden 1972 vært brukt såkalt "muskegg" for å frakte ut elgslakt fra området sør og noe øst for Hersjøene. Årsaken er at dette er det beste og mest sikre transportmiddel i området som i stor grad består av bløt myr med flere kryssende elver. Her kan det også være lange avstander inn til elgslakt som skal hentes (opp til 20 km tur/retur). Med dette kjøretøyet kan de frakte opp til fem elger om gangen. "Muskeggen" er et slags militært beltekjøretøy med to belter i dimensjonen 80 x 250 cm. Den kan kjøre i ca. 1 m dypt vann og er relativt skånsomt mot underlaget. Fylkesmannen og referansegruppa var på befaring i august 2007 og så på hovedtraseene som brukes (hhv. fra Hersjøbua og fra Øyvassosen til området sør og øst for Hersjøene. Dette er et område som er aktuelt som nasjonalpark (begge alternativ). Vest og nord for Øvre Hersjøen har det sannsynligvis vært brukt et tyngre beltekjøretøy enn muskeggen (Volvo militær beltevogn), samt bil med store hjul som har sunket nedi myra. Avstandene på denne siden er imidlertid kortere og behovet for å bruke slikt kjøretøy er derfor mindre her. Jegere kjører ellers inn med motorbåt på Hersjøene i forbindelse med elgjakta. Det er flere buer som leies ut innen utredningsområdet. Iverstuggubu er åpen (tabell 10.)

Det er ikke fremkommet tiltak eller endringer ut over det som fremgår av FM sin beskrivelse av 0-alternativet (Harald Bolstad, pers. medd.)

Tabell 10. Oversikt over hytter og buer i Nord- og Sør-Fron.

Eier/Driver	Navn
Espedalen bygdeallmenning	Svarttjønnholet (2 buer)
Espedalen bygdeallmenning	Østre Angsjøen (2 buer)
Espedalen bygdeallmenning	Krusgravbua
Espedalen bygdeallmenning	Iverstuggubua (åpen)
Espedalen bygdeallmenning	Bu på Buøya (fangstbu som er restaurert)
Espedalen bygdeallmenning	Lundgrenbua
Fron fjellstyre	Krokåtbekkbua
Espedalen bygdeallmenning	Kluftbua
Espedalen bygdeallmenning	Buhøbua
Espedalen bygdeallmenning	Øyvassbua
Espedalen bygdeallmenning	Hersjøbua
DNT	Skriurusten

DNTs hytte- og løypenett

DNT har sju hytter i planområdet; Storeskag og Haldorbu i Øystre Slidre, Svarthammar i Nord-Aurdal, Liomseter og Storkvelvbua i Gausdal, Skriurusten i Sør-Fron og Storhøliseter i Nord-Fron. Liomseter er den eneste betjente hytta.

Kittilbua (fra 2007) ligger ved grensen av planområdet i Gausdal kommune og kommer i tillegg til disse sju. Det samme gjelder Oskampbua i Nord-Fron, som ligger rett utenfor planområdet i nordvest. Begge disse er ubetjente.

Det har nylig kommet innspill fra DNT (brev datert 4. sept. 2008) om at de er ønskelig å etablere en ny selvbetjent/ubetjent turistforeningshytte ved Nysetra, for å redusere avstanden man

trenger å gå mellom selvbetjeningshytta på Kittilbu og til nærmeste hytte, som er Liomseter turisthytte. Denne turen tar ca. ni timer.

Overnattingsstatistikken viser at det er mellom 4300- 6999 overnattingsdøgn på DNT-hyttene i perioden 2001-2006. Liomseter er betjent, mens Storkvelvbu og Haldorbu er de selvbetjente hyttene med mest overnattingsdøgn (tabell 11).

Tabell 11. DNT hytter og antall overnattingsdøgn i perioden 2001-2006.

DNT-hytte	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Liomseter	3 089	2 984	1 854	3 000	3 496	2 729
Haldorbu	497	448	470	467	691	492
Skriurusten	285	287	290	361	521	467
Storeskag	202	304	255	273	283	250
Storhøliseter	0	292	356	394	542	504
Storkvelvbu	924	1 124	1 016	1 066	1 352	1 180
Svarthamar	98	95	59	107	114	84
Sum	5 095	5534	4300	5668	6999	5 706

DNTs rutenett sommerstid består av godt og vel tjue merkede stier inn til og mellom hyttene i planområdet. Vinterstid kvister/merker DNT omlag femten skiløyper inn til og mellom disse hyttene, inkludert en rundløype rundt Liomseter. I tillegg kommer omlag seks skiløyper som kvistes/merkes av andre, jf. kartet/folderen "DNTs kvisteruter i fjellet 2007".

DNT-stiene er og andre merka stier er vist i figur 6 og 9. DNT-rutene går fra Liomseter-Storkvelvbu, Storkvelvbu-Haldorbu, Storkvelvbu – Storhøliseter, Liomseter-Haldorbu, Haldorbu-Storeskag, Storeskag- Skriurusten, Skriurusten-Storhøliseter og Svarthamar-Liomseter.

4.1.1 Hytter og andre bygninger – planlagte tiltak

Fylkesmannen mottok i 2007 varsel om utarbeidelse av reguleringsplan for oppføring av en ny støl ("Huldrestølen") i tilknytning til eksisterende landbruksareal på Sørre Trollåsen i Øystre Slidre kommune, hvor hensikten er å legge til rette for tilleggsnæring med stølsopplevelser, reiselivs- og fritidstilbud. De fikk tilbakemelding om at Fylkesmannen vil måtte fremme innsigelse dersom reguleringsplanen fremmes før verneplanprosessen er fullført, jf. de rikspolitiske retningslinjene som gjelder for planområdet.

Ved Skindro i Øystre Slidre kommune har stølseierne ønske om å bygge opp naust, som det har vært mange av der tidligere.

Skrautvål sameige har ytret ønske om å få sette opp flere hytter nord for Sæbu-Røssjøen. I sameiets område, ved Fullsenn og Røssjøen, ligger det en rekke naustbuer bygget etter en jordskiftedom fra 1989. De fleste av disse har overnattingsmuligheter. Det er flere i sameiet som har rettigheter til oppføring av naustbuer ved disse vannene jf. denne dommen. Alle må imidlertid ha dispensasjon etter § 7 i plan- og bygningsloven for å kunne føre opp slike. Fylkesmannen har i 2007 påklaget kommunens vedtak om oppføring av ei slik naustbu innenfor planområdet for verneplanprosessen Ormtjernkampen – Skaget. Fylkesmannen i Hedmark har, som settesfylkesmann, tatt denne klagen til følge.

Etnedal kommune ser for seg en ytterligere fortetting og utvidelse av byggeområder ved Lenningen og langs FV 204 (Vestfjellvegen) ved rullering av kommuneplanen. Kommunen skriver i

sitt innspill til oppstartmeldinga at en ser for seg en aktiv bruk av randsonen rundt et eventuelt verneområde og at dette også omfatter nye områder for fritidsbebyggelse.

I Nordre Land har eier av Slugua seter fått tillatelse fra kommunen til flytting av båtplass med båthus/naust. Fylkesmannen har gitt signaler om at dette er greit.

Det er ingen reguleringsplaner for bygging av ny fritidsbebyggelse i planområdet. Kun ett område er regulert for eksisterende fritidsbebyggelse (Vassenden/Dalbakken i Gausdal kommune).

Eierne av Øyangen i Nord-Fron har varslet i sitt innspill at flere av hyttene er i dårlig stand og at de derfor ønsker å kunne utbedre disse, muligens også nyoppføring på gammel grunnmur.

4.1.2 Reiseliv- Planlagte tiltak

I seter- og stølsområdene er utvikling av utmarksturisme, småskala turisme og annen utvikling som faller inn under begrepet "landbruk pluss" en særlig aktuell diskusjon, inkludert for eksempel mulighet for bruksendring av bygninger og bygging av nye. Øystre Slidre kommune har som nevnt over gått i gang med å utarbeide en landbruksplan, hvor utvikling og "landbruk pluss" blir et viktig tema. Annen tilrettelegging for friluftsliv og reiseliv diskuteres i Øystre Slidre, som for eksempel å tilrettelegge mer rundt badeplasser og etablere nye skiløyper, samt at anlegging av nye sykkelveier/-stier er et svært aktuelt tema når det gjelder mer tilrettelegging og utvikling i Øystre Slidre.

Eieren av Ølsjøli sæter har et ønske om å kunne utvide på seteren i forbindelse med turistvirksomheten.

Det er planlagt tilrettelegging for oppstilling av campingvogner ved Harelunden, sør for Revsjøveien ved Vesle Ongsjøen i Gausdal kommune. Kommunen har gitt Statskog og Gausdal fjellstyre dispensasjon til dette i 2004, inkludert uttak av ca. 250 m³ masse som skal brukes til planering, fordelt på to plasser langs Revsjøveien. Eiene av Tjyruverket seter har gitt innspill om at de ønsker mulighet for å ta opp igjen turistvirksomheten ved setra da de mener plassen har stort potensial for naturbasert turisme (rideturer, kanoturer, jakt, fiske, tjyrubrenning m.v.).

4.2 Verdivurderinger

I *Miljøstatus i Oppland* (http://oppland.miljostatus.no/msf_themepage.aspx?m=2144) er ikke områdene innenfor Ormtjernkampen-Skaget beskrevet spesielt, men tilgrensende områder som Beitostølen og Synnfjellområdet er kategorisert inn i kategori 3 "Reiselivsområder med tyngre tilrettelegging for turisme/reiseliv og friluftsliv", samt at Jotunheimen er kategorisert inn i kategori 2 "et større naturområde med en viss tilrettelegging – DNT rutenett/Skiløyper – enkelte, men få turistbedrifter – mye brukt område eller har potensial for økt bruk". Denne vurderingen/kategoriseringen av områdene er gjort i et nasjonalt og regionalt perspektiv.

Andersen og Aas (2005) påpekte at det som gjør utredningsområdet spesielt, sett i forhold til andre fjellområder i regionen, er at det preges av et stort mangfold av bruk og av sesongmessige variasjoner, men med stor bruk i alle sesonger. Området fremstår også som spesielt fordi mange og ulike brukergrupper møtes i utredningsområdet. Først har vi det man kan kalle nærfriluftsliv som både drives ut i fra private hytter og av lokalbefolkningen i bygdene. Dette er gjerne kortere dagsutflukter til fots eller på ski, eller høstingsbaserte aktiviteter som bærplukking, jakt eller fiske. Denne type aktivitet berører i liten grad de mer sentrale delene av utredningsområdet, selv om de aktivitetsmessig overlapper samme type aktiviteter som drives i mer sentrale deler av området. Nærfriluftsliv med utgangspunkt i hytter har sine sesongmessige topper spesielt om høsten, men også i ferier (sommer, vinter og påske) og i helger. Vintertrafikken har som regel sitt utspring fra populære utfartsområder som Værsket eller Synstegardssetra i Gausdal, Venlia eller vinterparkeringsplassen ved Jotunheimveien i Sør-Fron, Beitostølen-området i Valdres osv. Deretter følger friluftsliv med utgangspunkt i reiselivsbedriftene i om-

rådet. Gjestene kan utøve friluftsliv så å si rett utenfor døra. Aktivitet med utgangspunkt i disse bedriftene er sterkt knyttet opp mot ferier og helger. Friluftslivsmulighetene benyttes aktivt i markedsføringen. Denne type bruk har sitt tyngdepunkt i Beitostølen- og sørover, og i Espedalsområdet. Delvis også ved Liomseter og Lenningen. Aktiviteter med sitt utspring i reiselivsbedrifter berører i relativt liten grad de indre delene av området. Så kommer friluftsliv som utøves mer i kjernen av utredningsområdet. Dette er enten friluftsliv i form av fot- eller skiturur som benytter DNTs hytter og ruter, eller jakt og fiske med basis i allmenningenes tilbud innen for disse feltene.

Et relativt unikt tilbud i området, er den godt utbygde fjellstyre/statsallmennings- og bygdeallmennings infrastruktur i form av åpne hytter/utleiehytter. Disse buene benyttes i stor grad av både jegere, fiskere og vandrere, og finnes i både veinære og mindre tilgjengelige områder. Aktiviteten er størst om sommeren (fiske) og høsten (jakt). Det er noe aktivitet vinterstid i forbindelse med ferier, spesielt påsken. Dette tilbudet preger friluftslivsutøvelsen innen området og er sannsynligvis med på å styre bruken mer i retning av et høstingsbasert friluftsliv, enn hva det ellers ville ha vært.

De åpne buene og utleiehyttene er, som allerede påpekt, nokså unikt for området. Denne infrastrukturen overlapper og komplementerer i stor grad det vi kan kalle DNT-infrastrukturen og griper langt inn i indre og mest utilgjengelige delene av utredningsområdet. Det DNT-baserte friluftslivet består gjerne i å vandre fra hytte til hytte langs en merket løype enten til fots eller på ski. Den sistnevnte bruken er nokså omfattende og har sin hovedutbredelse i de indre delene av utredningsområdet. Undersøkelser viser at DNT-friluftslivet er størst i siste halvdel av sommeren og utover høsten. Særlig høstferien er populær. Videre er aktiviteten i stor grad knyttet opp mot påskeutfarten. Overnattingsstatistikk for DNT-hyttene er vist i tabell 11.

Friluftsliv og ferdsel er i stor grad koblet opp mot adkomstmulighetene. Naturområdene som ligger i tilknytning til vei/veinære områder blir derfor viktige å bevare for fremtiden, slik at de skånes for utbygging og andre typer inngrep. Eksempelvis er arealene langs FV 204 fra Verskei til Lenningen og langs veien fra Holsbru inn til Liomseter er et mye benyttet utfartsområde. Det samme gjelder veien inn fra Synstegardssetra mot Revsjøen og Revsjøplassen i Gausdal. Langs de beskrevne veiene er det stor aktivitet (spesielt i helgene) på veinære arealer, noe som kan defineres som et "markaområde" for mange brukere. Som nevnt er vestlige deler av utredningsområdet bedre tilgjengelig gjennom flere mindre adkomstveier enn f. eks. Espedalsområdet som har et fåtall sentrale innfartsårer.

4.2.1 Lokalbefolkningsundersøkelse

I forbindelse med utredningstemaet "Lokal identitet, bruk og fremtidig forvaltning" (Ståvi 2008) ble det gjennomført en spørreundersøkelse (telefonintervju) blant 978 respondenter fra de berørte kommunene. For nærmere beskrivelse av metode og utvalg, henvises det til rapporten fra utredningstema "Lokal identitet, bruk og fremtidig forvaltning". I tabell 12 og 13 gjengis resultatene fra enkelte spørsmål som hvordan respondentene bruker og verdsetter planområdet innenfor utredningsområdet for verneplanarbeidet med Ormtjernkampen-Skaget.

På spørsmål om hvor verdifullt respondentene syntes at Ormtjernkampen-Skaget er, sammenlignet med andre fjellområder i Norge, finner vi høyest skåreverdi i Sør-Fron og Nordre Land. Gausdal, Etnedal og Nord-Aurdal har middels skåre, mens Øystre Slidre og Nord-Fron har lavest skåre. Dersom skåren ligger høyere enn 0, så er området mer verdifullt enn gjennomsnittet. Vi ser at skåreverdien for alle kommunene er noe over "om lag som gjennomsnittet", men de skårer ikke veldig høyt. De kommunene med lavest skåre er de kommunene med stor andel tilsvarende areal (som ikke foreslås vernet) innenfor sin kommune (tabell 12).

Tabell 12. Lokalbefolkningens verdivurdering av planområdet, fordelt etter kommune. Skala for verdiskåre: -3= blant de minst verdifulle i landet, 0= om lag som gjennomsnittet, +3= blant de mest verdifulle i landet. N=antall svar.

Kommune	N	Verdiskåre
Sør-Fron	93	1,33
Nordre Land	100	1,13
Gausdal	250	1,02
Etnedal	85	1,00
Nord- Aurdal	150	0,99
Øystre Slidre	200	0,92
Nord-Fron	100	0,81

I Nord-Fron og Sør-Fron benytter over halvparten av respondentene arealer som ligger i andre deler av kommunen, mens 35-40 % benytter arealer innen planområdet eller inntil dette. I Gausdal er det 2/3 som benytter planområdet eller den delen som ligger i kommunen, allikevel har 1/3 av respondentene sin hovedbruk i andre deler av kommunen. Nordre Land og Etnedal rapporterer at om lag halvparten benytter planområdet. I Nord Aurdal er det 44 % som benytter arealene i eller i tilknytning til planområdet, mens i Øystre Slidre er ¾ som rapporterer dette (tabell 13).

Ut i fra lokalbefolkningsundersøkelsen synes den lokale bruken å være størst i Øystre Slidre og Gausdal, og minst i Nord- og Sør-Fron. Dette er helt i samsvar med utreders inntrykk når det gjelder bruken av området.

Tabell 13. Lokalbefolkningens arealbruk i tilknytning til planområdet, kommunevis fordeling (i prosent).

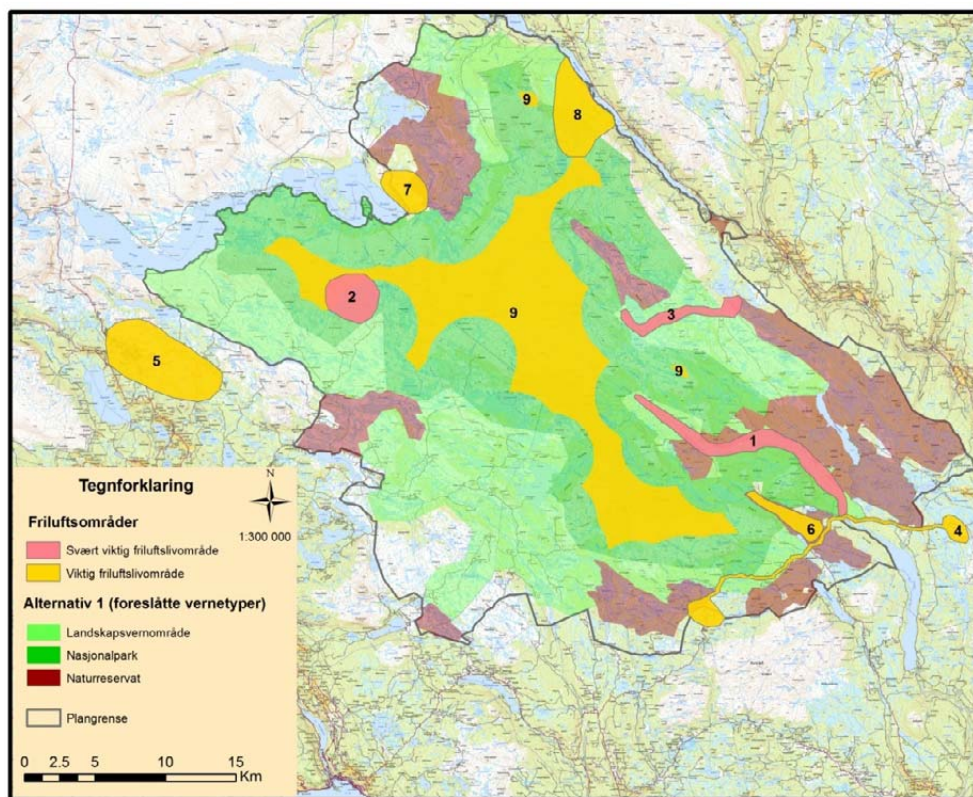
Kommune	Hele plan-området	Inntil eller i grensone	Deler av planområdet som ligger i kommunen	I andre fjellområder i kommunen	I nabokommunen/andre deler av regionen
Nord-Fron	7	15	18	48	12
Sør-Fron	9	12	14	47	18
Gausdal	14	19	34	37	6
Nordre Land	17	22	14	31	16
Etnedal	9	28	15	3	14
Nord Aurdal	3	16	25	33	23
Øystre Slidre	14	25	37	20	4

4.2.2 Verdivurdering av områder

Det er vanskelig å peke ut spesielle områder som er viktigere for friluftslivet enn andre områder. Dette har sammenheng med at friluftslivet er så sammensatt og komplekst. Et område som er viktig for utøvelse av nærfriluftsliv for noen, f.eks barnefamilier, trenger slett ikke å være like viktig for de som går fra hytte til hytte i de mer sentrale delene av utredningsområdet og motsatt. For hyttebrukere vil nærområdene rundt hytta utgjøre områder som har stor verdi. For jegere vil kanskje områder langt fra vei hvor man kan drive mer uforstyrret og kanskje ligge på en av de åpne buene som fjellstyrene disponerer, ha stor verdi tidlig i jakta. Senere i sesongen kan jaktområder man kan oppsøke på dags- eller helgeturer ha like stor bruksverdi.

I forbindelse med denne konsekvensutredningen har NINA, i henhold til metodikk som er beskrevet i kapittel 3, foretatt en kartlegging og verdivurdering av delområder innenfor utredningsområdet (DN håndbok 25-2004). Resultatet av denne prosessen er en identifisering av 3

områder som er gitt verdien *svært viktige friluftslivsområder* (verdi A) og 6 områder som er definert som *viktige friluftslivsområder* (verdi B). Se figur 4.

Figur 4. Verdikart for friluftsområder. Foreslåtte verneformer for alternativ 1 er vist (i grønnfarger). Nummereringen av områdene refererer til beskrivelsen i teksten under (tall i parentes).

Verdisetting kategori A - svært viktige friluftslivsområder (tall i parentes = kartmerking):

Dokkvatnet (1)

Utfartsområde. Fra Holsbru og inn til Liomseter er det stor utfart hele sommeren igjennom. Området er tilrettelagt med oppstillingsplasser for campingvogner, rasteplasser med benker, toaletter osv. Landskapet er variert og vekslende med innslag av gammels furuskog og bjørkeskog. Området er meget godt egnet for jakt, fiske og padling. Området er lett tilgjengelig i barmarksperioden.

Skaget (2)

Utfartsområde. Er en fjelltopp som er relativt populær å bestige innenfor utredningsområdet. Det går vei inn til Storeskag, og en godt merket sti opp til toppen. Benyttes også mye som utgangspunkt for turer.

Revsjøen (3)

Utfartsområde og markaområde. Om sommeren er det tilrettelagt for oppstilling av campingvogner og det er mye turgåing, fiske og jakt med utgangspunkt i fra dette området. Om vinteren er Synstegardssetra utgangspunkt for skiturer.

Verdisetting kategori B - viktige friluftslivsområder (tall i parentes = kartmerking):*FV 204 mellom Værskei og Lenningen (4)*

Utfartsområde og markaområde. Om vinteren er Værskei og Lenningen mye benyttet som utgangspunkt for skiturer. Hele denne veitrekingen er i sommerhalvåret godt trafikkert og har stor utfart. Kittilbu utmarksmuseum ligger langs vegen. Bare deler av vegen ligger innenfor utredningsområdet.

Beitostølen (5)

Primært et utfartsområde, men også viktig kulturlandskap i nærområdene rundt. Området har stor utfart og er godt tilrettelagt med stier, skiløyper. Hovedvekten av dette faller imidlertid utenfor utredningsområdet. Stølslandskapet er også viktig i friluftssammenheng.

Oppsjømyrene (6)

Særlige kvalitetsområder. Et meget vakkert og spesielt myrlandskap som strekker seg innover mot Toftsetra, med Ormtjernkampen på østsiden av myrene. Området er ikke spesielt tilrettelagt, men det finnes enkelte rasteplasser og muligheter for båtutleie. Området har meget store kvaliteter i forhold til naturopplevelse og naturstudier.

Øyvassoset (7)

Utfartsområde. Ligger i kanten av utredningsområdet, men benyttes mye som utgangspunkt for fiskere, turgåere og jegere og har nær beliggenhet til Hersjømyrin for de som er interessert i naturstudier.

Venlia (8)

Marka og utfartsområde. Utgangspunkt fra Espedalen og hotellene som finnes der. Området har oppkjørte skiløyper og benyttes mye vinterstid i forbindelse med overnattingsgjester på hotellene i Espedalen. Det finnes varmebuer i området. Sommer og høst er området mye brukt til fiske og jakt, samt at det arrangeres jaktprøve for stående fuglehunder i området om vinteren.

Kjerneområde (9)

Større turområde uten tyngre tekniske inngrep. Her er dette definert som områder som ligger mer enn 3 km fra større, tekniske inngrep. Disse arealene omfatter kjerneområdene innenfor verneområdet, men har samtidig en del enkel tilrettelegging i form av merkede stier, stikking av skiløyper vinterstid og buer for overnatting.

4.2.3 Verdivurdering av aktiviteter**4.2.3.1 Jakt, fiske og høsting****Jakt**

Storviltjakt (elg og hjort) forekommer innen hele utredningsområdet, men hovedtyngden av jakten er knyttet til skogområder og i mindre grad til høyfjellet. Det er en betydelig kvote når det gjelder både elg og hjort, og det er et betydelig antall storviltjegere som utøver jakt innen utredningsområdet. Det felles årlig i underkant av 200 elg innen utredningsområdet. Nærmere beskrivelse av kvoter og antall solgte småviltkort finnes i NINA rapport 33 (Andersen og Aas 2005). Småviltjakt drives innen hele utredningsområdet. Rype, hare og skogsfugl er de dominerende arter som det jaktes etter. Årlig selges det over 2000 jaktkort på småvilt i arealene som inngår i utredningsområdet. Det er innført antallsbegrensninger når det gjelder solgte jaktkort for småvilt i de fleste kommunene. God tilgjengelighet og et betydelig antall jegere i området gjør at områdets verdi for stor- og småviltjakt settes til stor verdi.

Både i Øystre Slidre, Sør-Fron, Gausdal og Nordre Land er det etablert treningsfelt for jakthunder (stående fuglehunder, elg- og harehunder). Disse treningsfeltene er svært populære i forkant av jakta og benyttes veldig mye. Årlig selges det mer enn 700 treningskort i disse treningsfeltene. Nærmere beskrivelse av antall solgte treningskort finnes i NINA rapport 33 (Andersen og Aas 2005). Det gjennomføres årlig en jaktprøve for stående fuglehunder i vintertreningsfeltet ved Vetafjellet- Leppe i Gausdal, samt at arealene ved treningsfeltet i Agnsjø, og videre innover mot Krusgrav og Svarttjønnholet i Sør-Fron benyttes til samme formål. Arealene fra vinterparkeringsplassen i Jotunheimvegen og innover mot Hersjømyrin kan være aktuelle arealer å benytte i forbindelse med denne prøven (vanligvis i slutten av mars). Det er få tilsvarende treningsfelter i tilgrensende områder. Få alternative treningsområder, kombinert med høy bruksfrekvens gjør at verdien av treningsfeltene settes til stor verdi.

I forbindelse med storviltjakta er det gjerne behov for uttransport av felt hjortevilt. Dette skjer som regel med lett, beltegående kjøretøy (elgtrekk) eller traktor/firehjuls motorsykkel (såkalt ATV). Langs traktor/kjerreveger og i områder som er lett fremkommelig, er det mest vanlig å benytte traktor eller ATV, mens i mer ufremkommelige områder benyttes gjerne elgtrekk. I Fron finnes det, som tidligere beskrevet, en såkalt "Muskeegg" som frakter inntil 5 elger ut fra områdene ved Langsudalen. Det er ofte lange avstander fra vei inn til områdene der jaktlagene ligger, f.eks fra Liomseter inn til Fossbekken, eller ut fra Langsudalen. Verdien av å kunne benytte denne type motorisert kjøretøy i forbindelse med utøvelse av storviltjakta settes derfor til stor verdi.

Fiske

I utredningsområdet er det en rekke fiskevann og det selges vanligvis over 7000 fiskekort i løpet av en sesong. En mer detaljert beskrivelse av antall solgte fiskekort innen hver kommune finnes i NINA rapport 33 (Andersen og Aas 2005). Det er flere veinære vann med gode bestander, samt flere meget gode fiskevann som ligger et stykke fra vei. Områdets verdi for fiske settes derfor til stor verdi.

Fiskekultivering/-utsetting foregår i flere vann. For nærmere beskrivelse, se kap. 4.1. I tillegg foregår det ørekyteutfisking i Revsjøene, som en del av det fiskekultiveringsarbeidet Gausdal JFF gjør på Revsjøene. Generelt er det slik at det reelle behovet for fiskeutsettinger ofte er langt mindre, enn det omfanget av fiskeutsettinger som gjøres i dag (Jon Muset, pers. medd). Det er ingen forsøringsproblemer i området, eller andre økologiske forhold som tilsier at behovet for fiskeutsettinger er spesielt stort i utredningsområdet. Verdien av fiskeutsettinger vurderes til å være liten.

Habitatforbedrende tiltak i gytebekker kan i noen tilfeller erstatte eller kompensere behovet for fiskeutsettinger. Habitatforbedrende tiltak gjøres i dag i lite omfang og verdien av denne type tiltak vurderes til å være liten, selv om potensialet/ gevinsten kan være stor.

Kalking forekommer ikke i noen vann på nåværende tidspunkt, og det synes ikke å være noe behov for dette i nærmeste fremtid. Verdien settes derfor til liten verdi.

Høsting av bær og matsopp

Hele utredningsområdet egner seg godt, og benyttes til plukking av bær og matsopp. Verdien settes til middels stor verdi.

4.2.3.2 Turer (sommer og vinter)

Fotturer

Hele utredningsområdet har et godt utbygd stinett og er et relativt populært utfartsområde som egner seg godt for barnefamilier eller de som ikke ønsker seg alt for krevende turer. Overnattingsmulighetene i området er også meget gode. Overnattingsstatistikken fra DNT sine hytter

viser et relativt høyt aktivitetsnivå, men mellom 5500-7000 overnattingsdøgn de siste årene. Det synes å være relativt få organiserte turer som går i dette området i regi av DNT eller andre aktører. I tillegg finnes det mange alternative områder for denne type aktivitet i omkringliggende områder. Verdien settes derfor til middels stor.

Skiturer

Som for ferdsel til fots er det et godt utbygd løypenett i området i dag. Skiutfarten er konsentrert til noen utfartsområder som er vist på tema-utredningskartet. Det er permanent oppkjørte skiløyper ved Astridbekken/Værskei, Synstegardseter og Roaseter i Gausdal, fra Strand fjellstue opp Stylskaret over Megrunnstjønnen til Venlia, fra Venlia mot Tonebu og Dalseter. Det går også løyper fra Jotunheimvegen i Sør-Fron mot Storhøliseter. Ved Beitostølen-området er det ingen preparerte løyper inn i utredningsområdet, men det går noen transportløyper innover Skreddalen mot Vinstervatna og nord for aktuelt område for Yddin NR. Ved Hovsjøen går en maskinpreparert løype i nedkanten av område som er aktuelt som Hovsjøen NR. I område som er aktuelt som Røssjøen NR går det en preparert løype fra Lenningen rundt Sæbu-Røssjøen og fra Lenningen ned til Fjellheimen. I Nordre land prepareres det et spor fra Skjervungen til Oppsjøen (Oppsjøen NR) og gjennom Skardberga, som er aktuelt som Skardberga NR.

I tillegg stikkes det opp flere løyper i utredningsområdet. Rundt Beitostølen stikkes det løype fra Skreddalen til Titrebu, fra Titrebu til Storeskag, fra Storeskag til Skriurusten via plankebua og fra Storeskag til Haldorbu. Fra Haldorbu er det stikket løype videre over mot Liomseter via Langsubua. Denne løypa deler seg og fører videre nordover mot Storkvelvbua. Det er også stikket løype fra Storkvelvbua til Storhøliseter og fra Storkvolvbua til Liomseter. Strekningen Synstegardseter til Liomseter stikkes også (samme trase som DNT benytter til varetransport inn til Liomseter med motorkjøretøy), samt at det går en avstikker nordover til Leppehytta fra området mellom øvre- og nedre Ongsjøen. I område som er aktuelt som Røssjøen NR stikkes det også opp to løyper.

Det er flere gode alternativer for skigåing i tilknytning til utredningsområdet, samt flere områder med tyngre tilrettelegging (Synnfjell, Beitostølen) i umiddelbar nærhet. Områdets verdi i forhold til ferdsel på ski settes til middels stor.

4.2.3.3 Turismerelatert friluftsliv

Sykkel

Er et satsingsområde for reiselivet i Beitostølen-området. I dag er sykling ikke organisert inn i spesielle løyper, men drives der denne aktiviteten egner seg. Områdene som vurderes å være mest aktuelle for denne aktiviteten ligger i det som foreslås som landskapsvernområder. Områdets verdi for sykling vurderes til liten, mens potensialet for sykkel vurderes til å være middels stor.

Ridning

Det forekommer noe organisert ridning i utredningsområdet, men aktiviteten vurderes til å være relativt begrenset. Organisert ridning forekommer blant annet med utgangspunkt i fra Slangen og sørover mot Storhø og i noe grad i områdene rundt Beitostølen, men hovedtyngden av denne aktiviteten forekommer utenfor utredningsområdet. Verdien settes til liten.

Hundespann

Kjøring med hundespann forekommer i noe utstrekning i fjellet, men hovedtyngen av denne aktiviteten er konsentrert til hundekjøringsløypene. Det er hundekjøringsløype ved Astridbekken i Gausdal og ved Beitostølen, i tillegg er det søkt om å etablere hundekjøringsløype ved Lenningen.

Organisert kjøring med hundespann forekommer mest ved Beitostølen og i liten grad ved Astridbekken. Det arrangeres et hundekjøringsløp gjennom utredningsområdet (Gausdal maraton) som vanligvis starter ved Espedalen fjellhotell og går over til Værskei og videre til Len-

ningen. Det kjøres også hundespann ved Lenningen på Fv 204 i dag, men det jobbes med å etablere en permanent trase for hundekjøring i området. Områdets generelle verdi for hundekjøring settes til middels stor, mens hundekjøringsløypenes verdi settes til stor verdi.

4.3 Samlet verdivurdering

Området innehar et mangfold av ulike kvaliteter for ulike brukergrupper. Generelt oppfattes området som et "snilt / familievennlig" turområde, med relativt slake landskapsformasjoner, noe som gir et terreng som er enkelt å ferdes i. Den godt utbygde infrastrukturen, som stinettet og hytter i området utgjør, gjør området relativt unikt i denne sammenheng.

Verdivurderingen av arealene førte til at ni delområder ble gitt verdi A eller B. På grunn av dette, må verdien av friluftsliv og naturopplevelse i utredningsområdet sies å være betydelig. Selv om bruken av en del områder i første rekke er mer lokal og kommunebasert, brukes Ormtjernkampen-Skaget også i regional og nasjonal sammenheng, ikke minst som følge av nettverket av stier og løyper og overnattingsteder i DNTs regi. Det faktum at sti- og løypenettet i utredningsområdet er knyttet sammen med omliggende områder som har stor verdi som friluftslivsområde (Jotunheimen) eller reiselivsområde (Beitostølen, Synnfjell) bidrar til å gi Ormtjernkampen-Skaget middels verdi i nasjonal sammenheng. Lokalt og regionalt settes verdien til å være middels-stor, siden dette varierer en del mellom kommuner, hvor de kommunene som blir mest berørt av tiltaket (Gausdal og Øystre Slidre) har størst bruk av området, i henhold til lokalbefolkningsundersøkelsen. Når det gjelder verdi i forhold til aktiviteter, har området størst verdi for godt etablerte aktiviteter som jakt, fiske, fotturer og skiturer. Potensialet er imidlertid stort for aktiviteter som antas å bli mer populære i fremtiden, f.eks sykling.

På en skala fra A-D, må utredningsområdet på bakgrunn av den verdi og potensial det har både nasjonalt, regionalt og lokalt gis verdi B (stor verdi).

5 Virkninger og konsekvenser

Dagens situasjon er referansealternativet. Her beskrives antatte virkninger av 0-alternativet (når dette blir fremskrevet i tid, i et 2-3 års perspektiv), verneforskriftene og de fire alternativene for vern.

5.1 0-alternativet friluftsliv

Det er få kjente eller planlagte tiltak som i særlig grad vil påvirke mulighetene for utøvelse av jakt, fiske og friluftsliv innen utredningsområdet, slik situasjonen er i dag. Tilrettelegging av løyper for sykling er eksempler på tilrettelegging som kan være positivt for friluftslivet, samtidig som økt aktivitet langs en slik trase vil kunne medføre økt grad av forstyrrelse av dyrelivet i området langs traseen. Utvidelse/fortetting av hyttefelt vil medføre økt bruk og muligens økte krav om tilrettelegging (stier, skiløyper) i slike områder. I tillegg etableres det nye hyttefelt i ranssonene rundt utredningsområdet. For noen brukere vil økt tilretteleggingsgrad virke positivt, mens det for andre kan virke mer negativt i forhold til friluftsliv. Satsing på stølsturisme og naturbasert turisme kan også være positivt med tanke på tilgjengelighet og det segmentet som foretrekker en høyere tilretteleggingsgrad innen friluftsliv.

Dersom turistforeningen får tillatelse til å etablere ny selvbetjeningshytte på Nysetra, vurderes dette som et positivt tiltak for friluftslivet i området. Dette vil særlig gjelde barnefamilier og andre som ikke ønsker seg alt for lange dagsetapper.

Det er vanskelig å foreta en nøyaktig fremskriving av de ulike interessene og si noe om virkningen disse vil ha mot hverandre, som det fremtidige potensialet, siden virkningen av 0-alternativet i stor grad avhenger av hvordan de ulike aktørene kommer til å utvikle området og

hvordan brukerne, altså friluftslivsutøverne, forholder seg til denne utviklingen og det tilbudet som blir gitt i området. Eksempelvis er byggingen av Espedalen fjellgrend (ved Strand fjellstue, rett utenfor utredningsområdet) nå igangsatt, men det er vanskelig å si om utbyggingen av dette feltet vil medføre vesentlige endringer som påvirker utredningsområdet, f.eks ønske om nye skiløyper eller stier som fører inn i utredningsområdet. Med dagens situasjon innen finans- og eiendomsbransjen, er det mye som tyder på at salg av hytter kan gå tregt i tiden fremover. Det faktum at utredningsområdet og randsonene rundt fortsatt besitter kvaliteter som kvalifiserer for et vern, tyder på at de involverte aktørene så langt har forvaltet området på en tilfredsstillende måte.

Samlet sett vurderes virkningen av 0-alternativet, når dette fremskrives 2-3 år i tid, til å ligge på ingen/ubetydelig.

5.2 Vern generelt

De påregnelige effektene av et vern kan deles inn i tre:

- de eventuelle begrensningene som legges på ferdsel og aktivitet inne i verneområdet
- sikringen av naturopplevelsesmulighetene og ressursgrunnlaget i området
- eventuelt økt attraktivitet som følge av vernestatus

I forbindelse med konsekvensutredning av friluftsliv i Breheimen, påpekte Øian m.fl. (2008) at de samlede konsekvensene vil, i betydelig grad, avhenge av hvordan ulike aktører forholder seg til de mulighetene og utfordringene som vernet vil gi. Det samme gjelder for Ormtjernkampen-Skaget. Konsekvensene er sammensatt av potensielt både positive og negative effekter som kan være ulike for de forskjellige interessene. Det siste gjelder ikke minst forholdet mellom det enkle friluftslivet versus det organiserte. Utredningsalternativene vil dessuten påvirke de ulike interessene både direkte og indirekte. På den ene siden kan utredningsalternativene begrense mulighetene for utøvelse av visse former for friluftsliv og ferdsel. På den andre siden kan nettopp disse begrensningene i seg selv være med på å ivareta kvaliteten på naturopplevelser. Følgelig kan ikke vurderinger av konsekvenser av et vern for friluftsliv kunne presenteres som en entydig konklusjon. I stedet bør målsetningen være en presentasjon som påpeker utfordringer og vanskeligheter og gir råd om hvordan disse kan reduseres.

Gjennomføring av vern kan også medføre en økt tilstrømning området. Det viser seg at opprettelse av en nasjonalpark ofte resulterer i økt oppmerksomhet, mer kjennskap og flere besøkende til området (Aas m.fl. 2003, Fredman m.fl. 2005). Det er også godt dokumentert at nasjonalparker er sentrale attraksjoner for utlendinger som besøker Norge sommerstid (Jacobsen 2005). Det er likevel grunn til å anta at denne effekten vil være begrenset i og med at et velkjent område som Jotunheimen trolig vil fange opp mange friluftslivsturister. Hvilken varighet og art en økt tilstrømning vil få vil trolig avhenge av hvordan friluftslivet tilrettelegges i randsonene, men selvsagt også av en generell trendutvikling i naturbruk og naturopplevelse.

5.3 Verneforskriftene

Det er to sett med forskrifter som vurderes; standard forskrifter (utarbeidet av DN) og forskrifter med lokale tilpasninger (utarbeidet av FM i Oppland). Her beskrives forskrifter med lokale tilpasninger og til slutt i hvert kapittel gis en kort vurdering av de lokaltilpassede forskriftene opp mot standard forskrift som er utarbeidet av DN og hvilke hovedforskjeller det er mellom disse.

5.3.1 Nasjonalparkforskriftene

For de arealene som blir vernet etter nasjonalparkforskriften med lokale tilpasninger, er følgende tema vurdert til å ha påvirkning på friluftslivet:

§2. Formål. Det skal gis anledning til naturopplevelse gjennom utøvelse av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging. Formålsparagrafen legger føringer på hvordan forvaltningsplanen bør utformes, med tanke på hvilken type friluftsliv det legges opp til i området. Det uttrykkes her at det ikke er ønskelig med aktiviteter som krever en viss grad av tilrettelegging, slik som f.eks opparbeidede sykkeltraseer.

§3. Vernebestemmelser. Landskapet vernes mot inngrep, men det er ikke til hinder for at nødvendig vedlikehold av veier, anlegg og bygninger kan skje. Videre kan det gis tillatelse til enkelte tiltak etter søknad til forvaltningsmyndighetene, som f.eks bygging av bruer og elgging av klopper. Plantelivet er vernet mot skade og ødelegging, men det gis tillatelse til sanking av vanlige planter (til eget bruk), bær og matsopp, samt bruk av tørr kvist til brensel. Dyrelivet er vernet mot skade og unødvendig forstyrrelse. Jakt og fangst tillates i delområder, og blir nærmere fastsatt i forvaltningsplanen. Fiske og fangst er tillatt etter lakse- og innlandsfiskeoven. Fiskeutsettinger (av lokale fiskestammer) kan skje etter søknad i områder der dette er gjort tidligere. Ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner. Organisert ferdsel til fots er tillatt så lenge naturmiljøet ikke blir skadelidende. Sykling, organisert bruk av hest, organisert kjøring med hundespann og jakthundtrening blir bare tillatt på veier eller traseer eller i områder som er godkjent for slik bruk i forvaltningsplanen.

Ferdsel kan forbys eller reguleres gjennom særskilt forskrift innenfor nærmere avgrensa deler av nasjonalparken. Videre kan stier eller skiløyper legges om eller merking av disse fjernes, av hensyn til naturmiljøet og kulturminner. Generelt er motorferdsel ikke tillatt, men det kan gis tillatelse til bruk av beltekjøretøy på snødekt mark for merking av eksisterende skiløyper, transport av ved, varer og utstyr til Liomseter (fra Synstegardssetra), i samsvar med forvaltningsplanen og utsetting av fisk der dette er gjort tidligere. Uttransport av felt elg og hjort med lett beltekjøretøy kan tillates. I Fron benyttes en såkalt "Muskegg" til uttransport av felt elg, som nå vil bli forbudt å bruke, med mindre denne defineres som et "lett" beltekjøretøy. Preparering av eksisterende skiløyper innen nasjonalparken vil forvaltningsmyndighetene kunne gi tillatelse til etter søknad (Dette gjelder kun to områder, se pkt. 6.3. h). Forsøpling er forbudt, alt avfall skal tas med ut av området.

§5. Forvaltningsplan. I §3 henvises det til en forvaltningsplan. Forvaltningsplanen utarbeides etter at konsekvensutredningene er ferdigstilt. Det er viktig å poengtere at virkningene og konsekvensene for friluftslivet (og andre utredningstema) i stor grad også avhenger av forvaltningsplanens utforming og detaljeringsgrad og hvordan både kommunene og brukerne tilpasser seg denne. Når det gjelder de ulike bruksformer innen friluftslivet som sykling, organisert bruk av hest, organisert kjøring med hundespann, jakthundtrening og – prøver, er det viktig å ta høyde for at slik bruk vil kunne endre seg over tid og medføre andre arealbehov enn man har i dag.

I forbindelse med småviltjakt (hovedsakelig etter rype) er varetransport med hest høyst aktuelt i flere områder innen utredningsområdet, f.eks på flere av jaktterrengene i Espedalen bygdeallmenning og på privat grunn i Valdres-regionen.

Standard forskrift

Vurdert opp mot standard verneforskrift, synes forskriftene med lokale tilpasninger å være mer nyanserte og tilpasset dagens bruksmønster. Virkningene av standard forskrift vurderes derfor å være noe mer strenge/negative for friluftslivet enn lokaltilpassede forskrifter. Se tabell 14 og 15.

5.3.2 Forskriftene for landskapsvernområder

Generelt er forskriftene for landskapsvernområder noe mer liberale enn vernebestemmelsene for nasjonalparker. Dette medfører også at det er mer sannsynlig å forvente mulige inngrep

som kan være enten positive eller negative for friluftslivet innen arealer som vernes etter denne verneformen. For de arealene som blir vernet etter forskriften for landskapsvernområder med lokale tilpasninger, er følgende tema vurdert til å ha påvirkning på friluftslivet:

§2. Formål. I tillegg til å ta vare på store, sammenhengende naturområder, med liten grad av teknisk tilrettelegging, kommer kulturlandskap og stølsområder inn i formålsparagrafen. Denne type arealer er viktig både for nærfriluftsliv, men også i skjæringsfeltet mellom friluftsliv og reiseliv (stølsturisme).

§3. Vernebestemmelser. Her kan særtrekk ved landskapet ivaretas gjennom drift og skjøtsel av stølsvoller og dyrka areal. Forvaltningsmyndighetene kan gi tillatelse til ombygging og utvidelse av bygninger. Når det gjelder tilrettelegging for friluftsliv kan det gis tillatelse til bygging av bruer og legging av klopper, samt opparbeiding og merking av nye stier og skiløyper. Jakt, fiske og fangst er tillatt. Når det gjelder ferdsel, skal det skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner. Organisert ferdsel til fots er tillatt så lenge naturmiljøet ikke blir skadelidende. Sykling, organisert bruk av hest, organisert kjøring med hundspann og jakt-hundtrening blir bare tillatt på veier eller traseer eller i områder som er godkjent for slik bruk i forvaltningsplanen. Ferdsel kan forbys eller reguleres gjennom særskilt forskrift innenfor nærmere avgrensede deler av landskapsvernområdet, og stier kan legges om eller merking av sti kan fjernes, på samme måte som i forskriften for nasjonalpark. Når det gjelder motorferdsel, trenger man her ikke å søke om tillatelse for uttransport av felt elg eller hjort med lett beltekjøretøy, men dersom luftfartøy skal benyttes til slikt formål, må man søke om dette. I Fron benyttes en såkalt "Muskegg" til uttransport av felt elg, som nå vil bli forbudt å bruke, med mindre denne defineres som et "lett" beltekjøretøy. Merking og preparering av skiløyper kan tillates etter søknad. Bruk av motorbåt i forbindelse med fiskekultivering kan tillates etter søknad.

§5. Forvaltningsplan. Se kommentar i kapittel 5.2.1.

Standard forskrift- forskjeller

Vurdert opp mot standard forskrift for landskapsvernområder, synes forskriftene med lokale tilpasninger å være mer nyanserte og tilpasset dagens bruksmønster, blant annet i forhold til transport av ved, varer og utstyr til Liomseter. Virkningene av standard forskrift vurderes derfor å være noe mer negative for friluftslivet enn lokaltilpassede forskrifter. Se tabell 14 og 15.

5.3.3 Forskrifter for naturreservater

Forskrifter for våtmarksreservater

§2. Formål. Her fremkommer det at myrene har et rikt og særpreget fugleliv, og at man finner en rekke sjeldne og sårbare plante- og fuglearter. For fuglelivet har myrene sin viktigste funksjon som hekkelokalitet.

§3 og 4. Vernebestemmelser og generelle unntak. Det er forbudt å fjerne planter og sopp, men sanking av bær og matsopp tillates. Dyrelivet er også fredet mot skade, ødeleggelse og unødvendig forstyrrelse, men jakt, fiske og fangst av hjortedyr, hønsefugl og hare tillates. Slipp av hund innenfor naturreservatene er ikke tillatt, med mindre det er i forbindelse med utøvelse av tillatt jakt. Bruk av hest for uttransport av felt hjortevilt eller tilsyn av bufe tillates. Motorferdsel er generelt forbudt (se også § 5 om transport av felt hjortevilt). Tiltak som kan endre naturmiljøet er forbudt, dette omfatter infrastrukturiltak, telt, teltleirer og andre større arrangementer. Bålbrenning er tillatt i samsvar med gjeldende lovverk. Bruk av sykkel, hest og kjerre, samt ridning tillates på nærmere angitte veier innen reservatene.

§ 5. Unntak etter søknad. Transport og opplag av båter kan tillates etter søknad. Likedan uttransport av felt storvilt med lett terrenggående beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget. I Fron benyttes en såkalt "Muskegg" til uttransport av felt elg, som nå vil bli forbudt å

bruke, med mindre denne defineres som et "lett" beltekjøretøy. Merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, skiløyper og gamle ferdselsveier. Begrenset bruk av robåt, kano eller tilsvarende fremkomstmiddel, så fremt naturmiljøet ikke blir skadelidende.

§ 7. Forvaltningsplan. Se kommentarer kap. 5.2.1.

Forskrifter for barskogreservater

§2. Formål

Formålet er å bevare urørte skogsområder med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser.

§3 og 4. Vernebestemmelser og generelle unntak. Det er forbudt å fjerne planter og sopp, men sinking av bær og matsopp tillates. Dyrelivet er også fredet mot skade, ødeleggelse og unødvendig forstyrrelse, men jakt, fiske og fangst tillates. Slipp av hund innenfor naturreservatene er her tillatt. Bruk av hest for uttransport av felt hjortevilt eller tilsyn av bufe tillates. Brenning av bål tillates. Motorferdsel er generelt forbudt, men uttransport av felt hjortevilt med lett terrenggående beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget kan tillates etter søknad. Bålbrenning er tillatt i samsvar med gjeldende lovverk. Bruk av sykkel, hest og kjerre, samt ridning er forbudt, og det angis ikke om slik aktivitet kan tillates på eksisterende veier.

§ 5. Unntak etter søknad. Merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, skiløyper og gamle ferdselsveier. Likedan uttransport av felt storvilt med lett terrenggående beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget. Teltleirer og andre større arrangementer kan søkes unntak for. Etablering av nye stier, merking, rydding og vedlikehold av stier og gamle ferdselsveier, samt tiltak i forbindelse med forvaltning av villt og fisk kan tillates etter søknad. Likedan for opplag av båter.

§ 7. Forvaltningsplan. Se kommentarer kap. 5.2.1.

Standard forskrift - forskjeller

Vurdert opp mot standard forskrift for naturreservater, synes forskriftene med lokale tilpasninger å være mer nyanserte og tilpasset dagens bruksmønster, bålbrenning innen naturreservatet tillates. Opplag av båter vil ikke bli tillatt. Virkningene av standard forskrift vurderes derfor å være noe strengere for friluftslivet enn lokaltilpassede forskrifter. Se tabell 14 og 15.

5.3.4 Sammenstilling av virkninger av verneforskriftene

I tabellene vises aktiviteter og tiltak som kan påvirke friluftslivet, og hvordan disse aktivitetene eller tiltakene berøres på ulike måter av standard verneforskrifter (tabell 14) og de lokaltilpassede verneforskriftene (tabell 15).

Forklaring til fargebruk under virkning av vernebestemmelser.

	Forskriftene forbyr tiltaket
	Forskriftene åpner for tiltaket, men krever søknad og forvaltningsmyndigheten kan påvirke utformingen (eller at forvaltningsmyndigheten kan innføre reguleringer)
	Bare tillatt i områder/traseer som er godkjent for slik bruk i henhold til forvaltningsplan
	Forskriftene har ingen virkning på tiltaket

Tabell 14. Vernebestemmelsenes virkning på ulike tiltak eller aktiviteter som kan påvirke friluftslivet etter standard forskrift. NP=nasjonalpark, LVO=landskapsvernområde, NR=naturreservat.

Påvirket aktivitet	Virkninger av standard forskrift for...		
	NP	LVO	NR
Jakt, fangst og fiske			
Fiskeutsettinger i vann der dette er gjort tidligere			
Opplag av båter			
Oppføring av hytter og andre bygninger			
Anlegging av nye veier, stier eller skiløyper			
Skilting og merking av eksisterende stier			
Skiløyper - merking			
Skiløyper - preparering			
Regulering av ferdsel i spesielle perioder/ områder			
Organisert ferdsel til fots eller på ski så lenge naturmiljøet ikke blir skadelidende			
Sykling			
Motorferdsel - varetransport			
Motorferdsel – vedlikehold bygninger og anlegg			
Motorisert uttransport av felt hjortevilt			
Bygging av bruer / legging av klopper			
Jakthundtrening			
Organisert kjøring med hundespann			
Bruk av hest og kjerre			
Organisert bruk av hest			
Camping, teltoppsetting og oppsetting av kamouflasjeinnretninger for fotografering			

Tabell 15. Vernebestemmelsenes virkning på ulike tiltak eller aktiviteter som kan påvirke friluftslivet etter lokaltilpasset forskrift. NP=nasjonalpark, LVO=landskapsvernområde, VR= våtmarksreservat, SR= Skogreservat.

Aktivitet / tiltak	Virkninger av lokaltilpasset forskrift for...			
	NP	LVO	VR	SR
Jakt, fangst og fiske				
Fiskeutsettinger i vann der dette er gjort tidligere				
Opplag av båter				
Oppføring av hytter og andre bygninger				
Anlegging av nye veier, stier eller skiløyper				
Skilting og merking av eksisterende stier				
Skiløyper - merking				
Skiløyper -preparering				
Regulering av ferdsel i spesielle perioder/ områder				
Organisert ferdsel til fots eller på ski så lenge naturmiljøet ikke blir skadelidende				
Sykling				
Motorferdsel - varetransport				
Motorferdsel – vedlikehold bygninger og anlegg				
Motorisert uttransport av felt hjortevilt				
Bygging av bruer / legging av klopper				
Jakthundtrening				
Organisert kjøring med hundespann				
Bruk av hest og kjerre				
Organisert bruk av hest				
Camping, teltoppsetting og oppsetting av kamouflasjeinnretninger for fotografering				

Hovedforskjellen er at standard forskrift ikke fanger opp alle punkter som bør være med i verneforskriftene, men at mange av disse er omtalt under kommentarer til de ulike paragrafene i vernebestemmelsene. Sammenligningen blir derfor noe kunstig.

5.4 Alternativ 1

Alternativ 1 utgjør en mosaikk av ulike verneformer som ved første øyekast virker noe unødvendig detaljert og overgangen mellom ulike verneformer for det samme arealet i begge alternativene er ikke alltid like logiske. Eksempelvis er Mjøddokkberga aktuelt som NR i alt. 1, mens det i alt. 2 foreslås som en del av Dokkvatnet LVO. Skjelhaugen og Hornsjøkampen, er aktuelt som NR, mens det i alt. 2 er innlemmet som en del av nasjonalparken.

5.4.1 Alt. 1A (forskrifter med lokale tilpasninger)

5.4.1.1 Jakt, fiske og annen høsting

Ettersom forskriftene i utgangspunktet opprettholder jakt og fiske i henhold til ellers gjeldende lovgivning, får vern ingen eller få umiddelbare virkninger i forhold til dagens praksiser. I våtmarksreservatene vil jakt etter hjortedyr, hønsefugl og hare tillates. Det jakes ikke på arealene innen Ormtjernkampen NP i dag, og Fylkesmannen opplyser at det kan være aktuelt å opprettholde jaktforbudet på dette arealet, muligens øke dette arealet noe. En reduksjon i jaktbart areal vil kunne oppleves som negativt, men omfanget av denne reduksjonen i areal vil være avgjørende for hvor negativ virkningen vil bli i forhold til jakt. Motsatt vil enkelte andre interes-

segrupper mene at et jaktforbud er positivt, slik at sum-effekten trolig blir ujevnet. Virkningen for jakt og fiske blir ingen virkning.

I noen grad vil det kunne oppleves restriksjoner på motorisert ferdsel i forbindelse med uttransport av felt hjortevilt med lett, beltegående kjøretøy. "Muskeggen" som benyttes i Sør- og Nord-Fron vil neppe bli definert som et "lett" beltegående kjøretøy og dermed bli forbudt. Det samme vil også gjelde bruk av traktor i forbindelse med uttransport av felt hjortevilt. Siden det er adgang til å søke dispensasjoner, vil potensielle begrensinger på bruk i stor grad avhenge av hvordan forskriftene vil bli praktisert av forvaltningsmyndigheter. Virkningen vurderes til liten positiv.

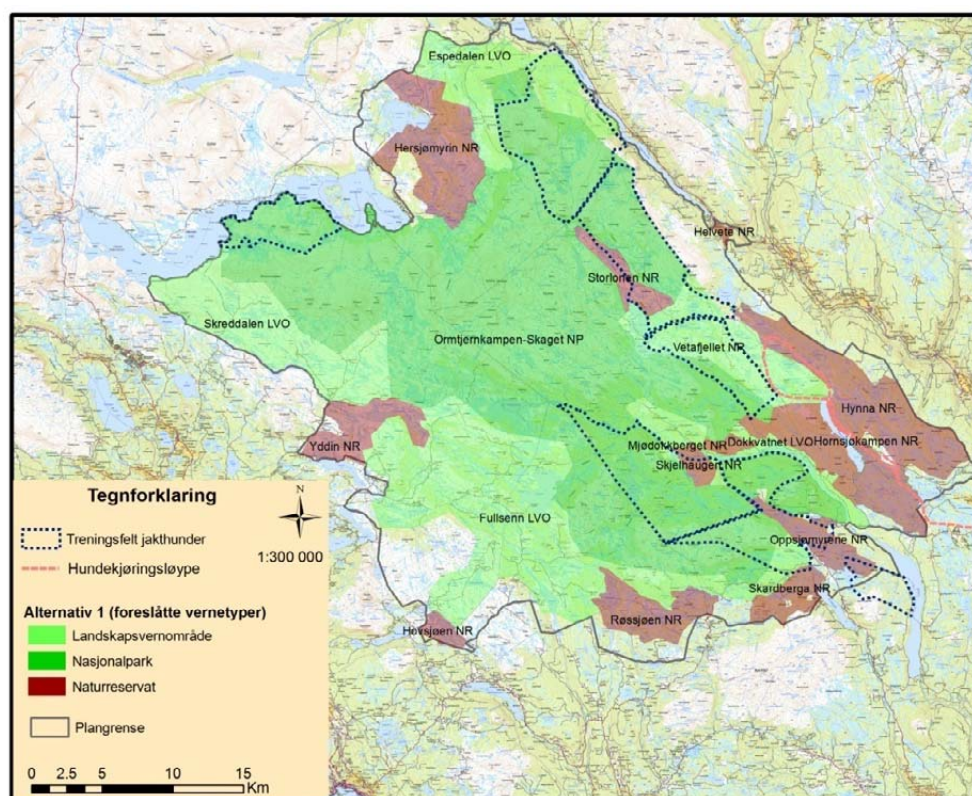
Treningsfeltene for jakthunder benyttes fra 21. August og frem mot jaktstart (figur 5). Det er treningsfelt på tre arealer som er aktuelle som naturreservater, ved Oppsjømyrene (2 treningsfelt), en liten del av Hornsjøkampen og delvis i Skardberga. I våtmarksreservater er bruk av hund tillatt i forbindelse med utøvelse av lovlig jakt, mens trening av hund ikke er tillatt. I forskriftene for Skardberga og skogreservater står det ingenting om bruk av hund, og dette er følgelig tillatt. Om vinteren (1.1. -31.3.) er det kun treningsfeltet for stående fuglehunder ved Vetafjellet-Leppe i Gausdal som er åpent, og ferdsel med hund i Storlonen NR er i dag forbudt vinterstid. Virkningen for jakthundtrening blir middels negativ.

Fiskeutsettinger kan tillates i vann dere dette er gjort tidligere i NP, men ikke i NR. I aktuelt Røssjøen NR ligger flere vann som det i dag settes ut fisk i. Dette gjelder blant annet Rotvollfjorden, Sæbu-Røssjøen, samt at det settes fisk i Nordre Svartetjern som drenerer til Rotvollfjorden og i Folungtjern som drenerer til Sæbu-Røssjøen. Det settes også ut fisk i Skardtjernet, som ligger innenfor arealene for Skardberga NR. Virkningen av et forbud mot å sette ut fisk i NR, vurderes til å være liten negativ.

Det kjøres også ut settefisk om vinteren i følgende vann: Øvre- og Nedre Svabekktjønnnet, Øvre Megrunnsvann, Raudgrov, Massingtjønnnet, Skardtjønnan (3 vann) i Gausdal, samt i Svinetjednet, Fjelltjednet og Storetjednet (Skag) i Øystre Slidre.

Det er ikke behov for kalking av noen vann innen utredningsområdet per i dag og virkningen blir ingen.

Høsting av bær og sopp kan også fortsette som før, og effekten blir ingen virkning.

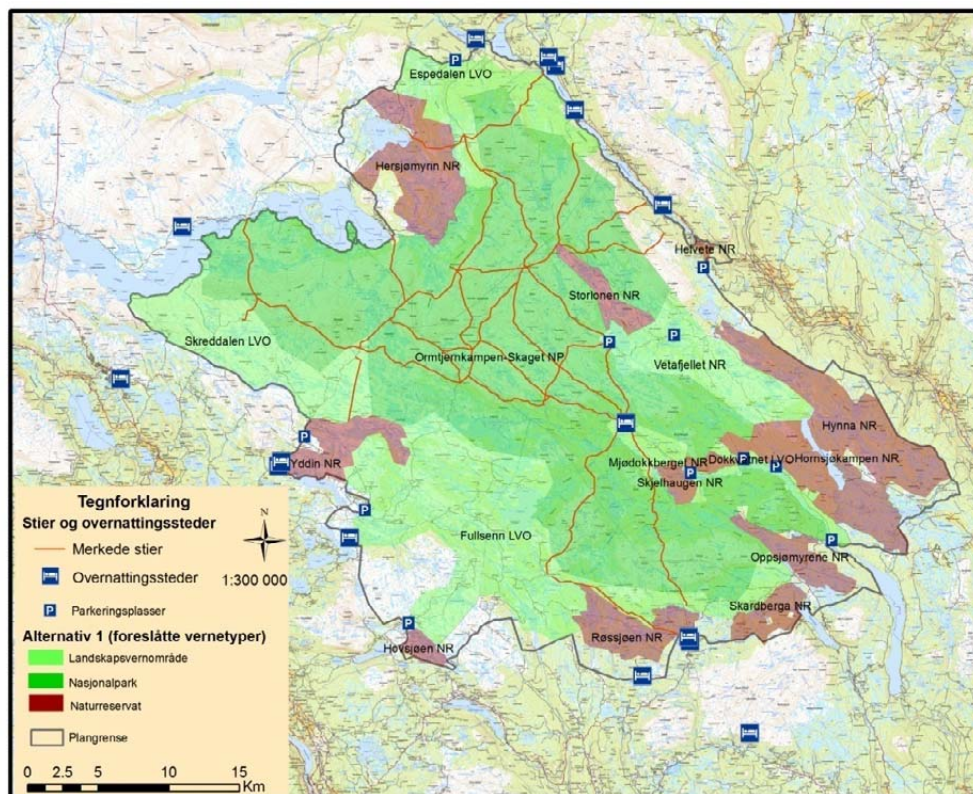

Figur 5. Treningsfelt for jakthunder og eksisterende hundekjøringsløype som prepareres med snøskuter frem til 15. april. Aktuelle verneformer for alt. 1 er vist.

5.4.1.2 Turer (sommer og vinter)

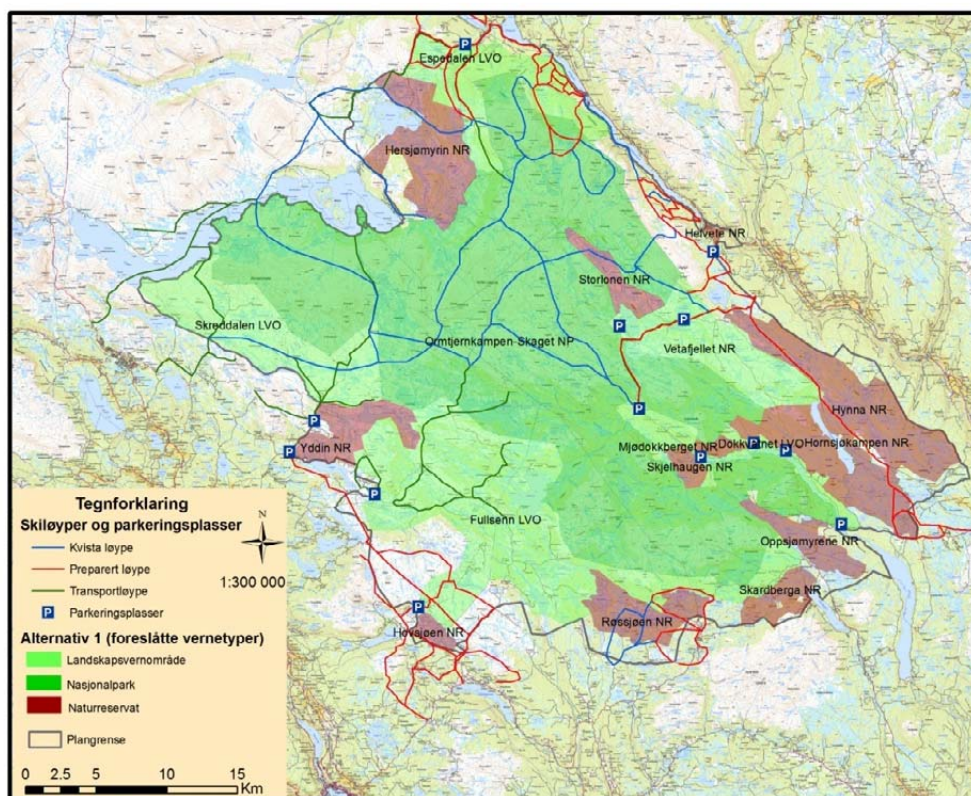
Stinettet er godt utbygd, og det synes ikke å være behov for etablering av nye stier i området. Vedlikehold/rydding av stier og eventuelt bygging av klopper kan være aktuelt på enkelte strekninger, samt skilting.

Uorganisert ferdsel til fots og på ski reguleres ikke av noen av forskriftsmalene så fremt ferdselen ikke skader naturmiljøet. Hvilke type ferdsel som kan skade naturmiljøet bør avklares i forvaltningsplanen. At det gis anledning til motorisert ferdsel på eksisterende veier og vil følgelig gjøre at det foreslåtte verneområdet blir like tilgjengelig for turgåing som det er i dag. Dersom det blir aktuelt å oppgradere deler av stinettet, f.eks fra Kittilbu til Liomseter, kan forvaltningsmyndighetene i følge forskriftsmal for NP, LVO og NR gi tillatelse til å merke og skilte stier. Virkningen blir middels positiv.

Figur 6. Merkede stier (både DNT- stier og stier merket av rettighetshaver) og overnattingssteder i og rundt utredningsområdet. Vernealternativ 1 er vist.

Det er få preparerte skiløyper som går gjennom naturreservater. Løypa fra Værsket til Synstegardsetra går gjennom Hynna NR, løypa fra Lenningen, rundt Sæbu-Røssjøen og fra Lenningen ned mot Ølsjølia går gjennom Røssjøen NR. Videre prepareres det spor innen arealer som er aktuelle som Skardberga NR og Oppsjømyrene NR. Ved Hovsjøen går det en preparert løype i nedkant av areal som er aktuelt som Hovsjøen NR, samt flere løyper nord for Hovsjøen i areal som er aktuelt som Fullsenn LVO. Maskinpreparering av eksisterende skiløyper kan tillates etter søknad i NR, LVO og NP. Forskriftsmalene tillater også merking av skiløyper, i samsvar med forvaltningsplan. Selv om forskriftene innebærer visse begrensninger av tiltak som berører mulighet for turgåing og skiturer, sommer som vinter, vurderes det her slik at denne aktiviteten kan fortsette som den gjør i dag og virkningen blir middels positiv.

Figur 7. Oversikt over transportløyper (skuter), preparerte skiløyper og kvista skiløyper i utredningsområdet. Aktuelle verneformer for alternativ 1 er vist.

Det er transportløype mellom Synstegardseter og Liomseter som så vidt er innom areal som er aktuelt som utvidelse av Hynna NR. Videre er det to transportløyper gjennom Skreddalen LVO mot Vinstervatna og en to hovedløyper med forbindelsesløyper innen areal som er aktuelt som Fullsenn LVO (figur 7). Transport av ved, varer og utstyr kan tillates etter søknad (§5.3. c, i). Virkning vurderes til middels positiv.

5.4.1.3 Turismerelatert friluftsliv

Sykling foregår på de fleste veier og stier som er egnet til dette. Det er kartfestet sykkeltraseer langs Espedalsvatnet i Espedalen LVO, men ikke inn i det som foreslås som nasjonalpark. Ved Beitostølen sykles det på flere veier utenfor utredningsområdet og sannsynligvis inn til Skaget også. Dette er arealer som er aktuelle som LVO. Det er søkt om utbedring av sti (for å lage en sykkelrundtur), mellom Gardssetra og Slugua i Nordre Land, på areal som er aktuelt som NR (Skardberga). I forskriften for Skardberga kan sykling tillates langs bestemte traseer, etter søknad til forvaltningsmyndigheten. I nasjonalparken finnes flere kjerreveger/stier som er godt egnet for sykling. Eksempelvis er det mulig å sykle fra Liomseter til revsjøen via Langsuplassen, uten at dette er avmerket på noe sykkelkart. Å sykle denne strekningen vil bli forbudt, dersom forvaltningsplanen ikke tar høyde for sykling på stier som er egnet for dette innen arealer som er aktuelle som NP. Virkningen for sykling settes til liten negativ.

Organisert bruk av hest foregår for det meste på arealer som ligger innen Espedalen LVO, eller med utgangspunkt i fra Beitostølen, men her skjer mesteparten av aktiviteten nord for utred-

ningsområdet. I LVO og NP er organisert ridning bare tillatt på veier, traseer eller områder som er godkjent for slik bruk i en forvaltningsplan. Virkningen for organisert bruk av hest settes til liten negativ.

Organisert kjøring med hundespenn skjer i hundekjøringsløypa med utgangspunkt fra Astridbekken. Denne løypa går inn i arealer som er aktuelle som utvidelse av Hynna NR og inn i Vetafjellet LVO. Når det gjelder LVO-forskriften med lokale tilpasninger, er organisert kjøring med hundespenn "bare tillatt på veier eller traseer eller i områder som er godkjent for slik bruk i forvaltningsplanen". Det er imidlertid ikke noen hjemmel for å gi dispensasjon til oppkjøring av hundeløypa (under § 3 pkt. 5.3 om motorferdsel). Når det gjelder våtmarksreservater (utvidelse av Hynna), så er det eneste som står om hund i vernebestemmelsene i § 3 at "slipp av hund (...) er ikke tillatt". Dvs. at det kan kjøres med hundespenn overalt i våtmarksreservatene, også organisert kjøring, i motsetning til hva man finner i forskriften for LVO. Forskriften for NR inneholder ingen hjemmel for å gi dispensasjon til motorferdsel for oppkjøring av hundekjøringsløypa. Ved Lenningen foregår det også en del organisert kjøring med hundespenn. Her arbeides det med å etablere en permanent hundekjøringsløype som vil gå gjennom aktuelt område for Oppsjømyrene (våtmarksreservat) og Skardberga (skogreservat). Organisert kjøring med hundespenn ved Beitstølen foregår i all hovedsak utenfor utredningsområdet. Virkningen for organisert kjøring med hundespenn settes til liten negativ.

Eksisterende hytter og buer skal kunne vedlikeholdes. Forskriftsmal for LVO åpner for adgang til ombygging eller utviding, mens mal for nasjonalpark åpner for ombygging eller *mindre* utvidelse (§3, pkt. 1.3.a) Bestemmelsene vil følgelig gi liten eller ingen virkning for fritidsbruken av eksisterende hytter, setrer og buer. DNTs planer om en ny hytte ved Nysetra kan imidlertid bli vanskeligere å realisere. Virkningen settes til middels positiv.

Drift og vedlikehold/tilsyn med DNT-hyttene krever en del motorferdsel. Varetransport mellom Synstegardseter inn til Liomseter forekommer regelmessig, samt kjøring med skuter i forbindelse med tilsyn av øvrige DNT-hytter. I forskrifter med lokale tilpasninger er det åpnet for (etter søknad) at transport av ved, varer og utstyr til Liomseter kan transporteres inn med beltekjøretøy. Persontransport vil ikke lenger bli tillatt. Virkningen settes til middels positiv.

Oppsummering 1A

Alternativet vil trolig i større grad legge begrensninger på den delen av turismen som innebærer tilrettelagt ferdsel, der etablering av faste installasjoner er og/eller motorisert transport også kan være en sentral komponent, enn i alternativ 2. Siden LVO i større grad enn NP åpner for motorisert ferdsel, og dessuten gir muligheter for utvidelse av eksisterende bygninger, vil virkningen av dette alternativet være noe mer negativt enn alt. 2.

Når det gjelder DNTs rutenett og hytter, vil det ikke være mulig å etablere nye hytter i de sentrale områdene, eller på Nysetra. Tatt i betraktning at et stengt vern kan være avgjørende for de særegne naturkvaliteter som også gjør turismerelatert friluftsliv attraktivt, vil dette kunne veie opp for ferdsels- og aktivitetsmessige begrensninger.

Virkningen av forskrift med lokale tilpasningen på alternativ 1(A), settes totalt sett til middels positiv.

5.4.2 Virkning av standard forskrifter – alternativ 1B

Tabell 14 og 15 gir en detaljert sammenligning av lokaltilpasset forskrift og standard forskrift. Her omtales aktiviteter hvor det er forskjeller mellom de lokaltilpassede forskriftene og standard forskrift. Det er i utgangspunktet ingen forskjell mellom forskriftene når det gjelder jakt, fangst og fiske, men standard forskrift setter ingen artsbegrensning for jaktbare arter i NR. Likedan kan fiskeutsettinger skje i LVO etter standard forskrift. Opplag av båter er forbudt etter standard forskrift. Det samme gjelder oppføring av hytter og andre bygninger. Anlegging av stier,

veier eller skiløyper er forbudt i NP og NR, men kan søkes om i LVO. Skilting og merking av eksisterende stier og skiløyper er forbudt i NR. Maskinpreparering av skiløyper er forbudt i alle vernekategorier. Ferdsel kan reguleres i spesielle perioder. Motorferdsel i forbindelse med vedlikehold av bygninger og anlegg er i forbudt i NR. Det samme gjelder for uttransport av felt hjortevilt i NR. Jakthundtrening, organisert ridning og kjøring med hundespenn vil være tillatt i alle vernekategorier.

Virkningen av standard forskrift vil i sum bli mer negative enn de lokaltilpassede forskriftene, selv om forskriftene er mer liberale når det gjelder jakthundtrening, ridning og kjøring med hundespenn. Det er først og fremst motorferdsel i forbindelse med preparering av skiløyper inn i verneområdene som vil gi negativt utslag. Uansett vil et vern være positivt med tanke på arealvernet, selv om enkelte aktiviteter vil bli negativt berørt.

Virkningen av standard forskrift på alternativ 1(B) settes til liten positiv.

5.5 Alternativ 2

Dette alternativet virker mer oversiktlig og har store, sammenhengene arealer med samme verneform. Fra en brukers synspunkt vil det være enklere å forholde seg til større, sammenhengene arealer med tanke på bruksmuligheter og – restriksjoner. Det samme argumentet kan også brukes når det gjelder forvaltningen av verneområdene.

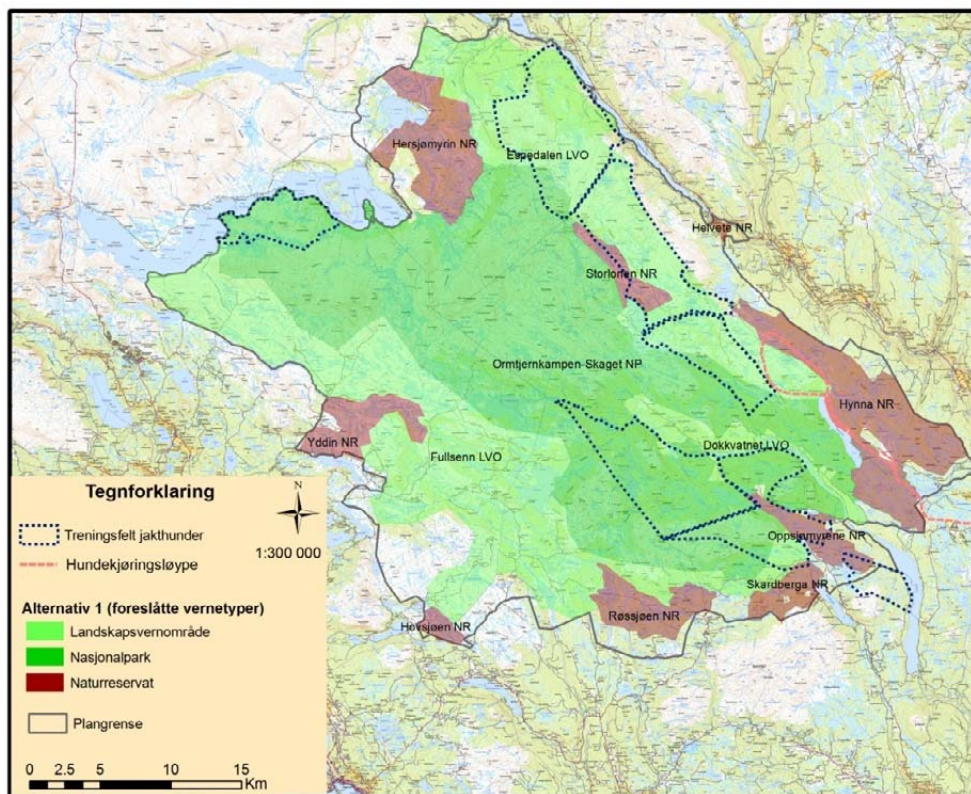
5.5.1 Basisvurdering (Alt. 2A med lokale tilpasninger)

5.5.1.1 Jakt, fiske og annen høsting

I forhold til alt. 1 er det små forskjeller i muligheter eller begrensninger i forhold til jakt, fiske eller annen høsting. Virkningen for jakt og fiske blir ingen.

En vesentlig forskjell, er at det er færre arealer som er aktuelle som NR, og større areal avsatt som LVO. Dette vurderes som positivt i forhold til restriksjoner på motorisert ferdsel i forbindelse med uttransport av felt storvilt. Siden det er adgang til å søke dispensasjoner, vil potensielle begrensninger på utfoldelse i stor grad avhenge av hvordan forskriftene vil bli praktisert av forvaltningsmyndigheter. Virkningen for motorisert uttransport av felt hjortevilt blir middels positiv.

Videre vil treningsfeltet som i alt. 1 gikk inn i Skjelhaugen NR nå være en del av NP for alt. 2, og følgelig vil hundetrening være tillatt. En større andel av treningsfeltet ved Angsjøen vil nå være LVO (Espedalen). Det er ingen forskjeller fra alt. 1 når det gjelder treningsfeltene ved Oppsjømyrene, Skardberga og ved Titterflåa. Virkningen blir middels negativ, men noe mer positiv, enn for alt. 1.

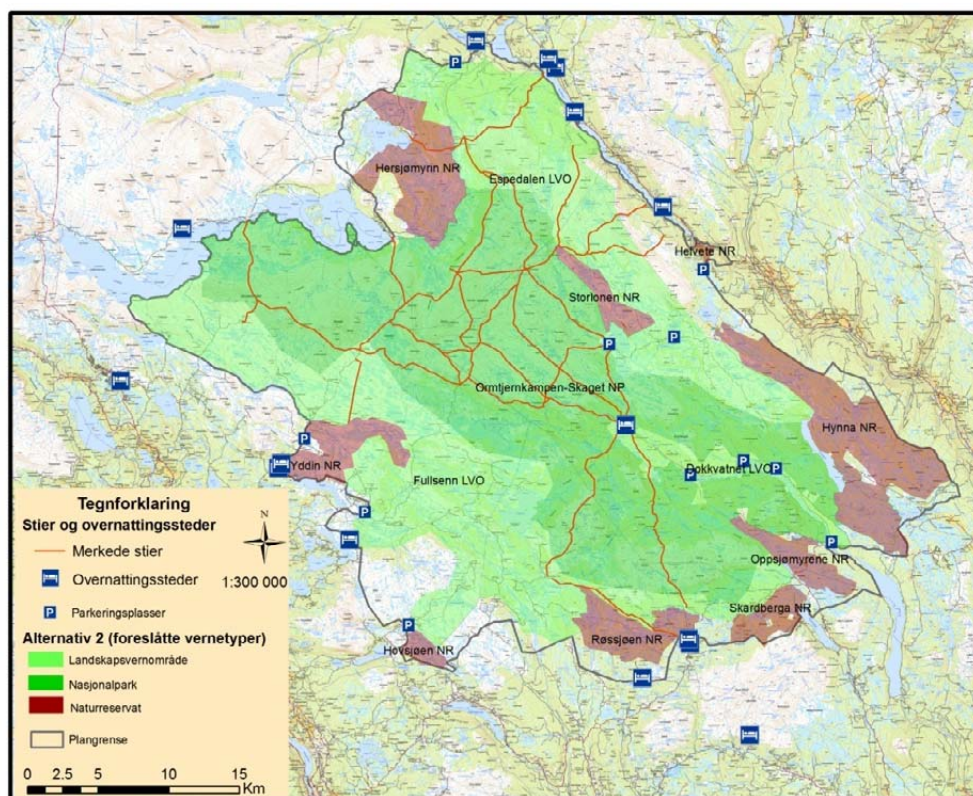

Figur 8. Treningsfelt for jakthunder og eksisterende hundekjøringsløype som prepareres med snøskuter frem til 15. april. Aktuelle verneformer for alt. 2 er vist.

Når det gjelder fiskekultivering, vil alt. 2A gi de samme virkningene når det gjelder NR, virkningen blir således liten negativ, mens det for kalking blir ingen virkning.

5.5.1.2 Turer (sommer og vinter)

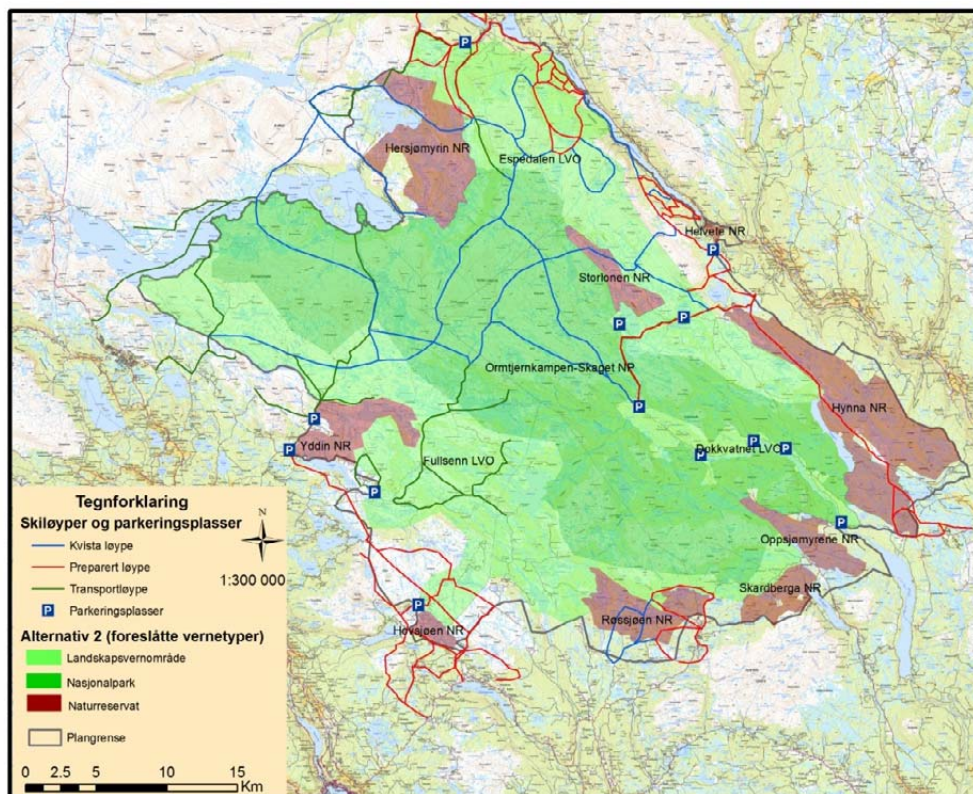
Når det gjelder stier, er hovedforskjellen at alt. 2 har større areal med LVO ved Venlia (Espekdalen LVO) og rundt Yddin NR (Fullsenn LVO), noe som åpner for bedre muligheter til å gjennomføre tilretteleggingstiltak som f.eks anlegging av nye stier. Ellers er det ingen forskjeller fra Alt. 1. Virkningen av forskriftene når det gjelder stier, settes til middels positiv, men vurderes til å være noe mer positiv enn for alt. 1.

Figur 9. Merkede stier (både DNT- stier og stier merket av rettighetshaver) og overnattingssteder i og rundt utredningsområdet. Vernealternativ 2 er vist.

Når det gjelder preparering av skiløyper, så er det i praksis bare arealene i Venlia som endrer status fra NP til LVO, og hvor det går preparert skiløype (figur 10). Virkningen settes til middels positiv.

Det er ingen forskjell mellom alternativene når det gjelder transportløypene. Virkningen blir middels positiv.

Figur 10. Oversikt over transportløyper (skuter), preparerte skiløyper og kvista skiløyper i utredningsområdet. Aktuelle verneformer for alternativ 2 er vist.

5.5.1.3 Turismerelatert friluftsliv

Sykkel kan benyttes i områder som er godkjent for slik bruk i henhold til forvaltningsplanen. Det er ingen endring av betydning mellom alternativene når det gjelder sykkel. Økningen i areal med LVO kan virke positivt i forhold til muligheter for å anlegge nye sykkeltraseer og virkningen av en økning i andel areal med LVO, vurderes til å være liten positiv, til tross for at forskriftene for LVO er relativt strenge når det gjelder sykkel.

For organisert bruk av hest er det første og fremst Espedalen LVO som er i bruk, og det aktuelle arealet for ridning her er nå endret fra NP til LVO. Som for sykkel, settes virkningen av denne endringen av vernestatus til å være mer positiv (selv om forskriftene er like strenge), og virkningen blir liten positiv.

Organisert kjøring med hundespann vil få de samme virkningene som i alt. 1: liten negativ.

Når det gjelder vedlikehold av eksisterende hytter og buer, så vil det være en mer positiv virkning enn i alt. 1, siden en større andel areal er foreslått som LVO. Forskriftene for LVO åpner i større grad opp for mindre utvidelser/ombygginger enn i NP. Virkningen settes til middels positiv, dog noe mer positiv enn alt. 1.

For varetransport er det ingen forskjeller fra alt. 1. Virkningen blir middels positiv.

Virkningen av lokaltilpassede forskrifter på alternativ 2 (A) settes totalt sett til middels positive. De positive virkningene ansees her å være noe større enn for alternativ 1A på grunn av større

andel LVO i randsonene, noe som i større grad gir muligheter for aktiviteter som krever en del tilrettelegging.

5.5.2 Virkning av standard forskrifter – Alternativ 2B

Detaljer om bruken er beskrevet under alternativ 2A. Tabell 14 og 15 gir en detaljert sammenligning av lokaltilpasset forskrift og standard forskrift. Det er i praksis svært små forskjeller i virkning mellom alternativ 1B og 2B, men unntak av endringer i verneform på enkelte arealer. Alternativ 2 ansees som en bedre løsning arealmessig, ikke minst fordi den åpner opp for større areal med LVO i randsonene og bidrar på denne måten til å redusere eventuelle negative virkninger nær hyttefelt og utfartsområder. Virkningen på de ulike aktivitetene er vist i tabell 16.

Virkningen av standard forskrift på alternativ 2(B) settes til liten positiv.

5.6 Sammenstilling av virkninger

Her gis en detaljert oversikt over virkninger av de ulike utredningsalternativene på ulike friluftaktiviteter.

Tabell 16. Verdi for friluftslivsaktiviteter og virkning av forskriftene på de ulike utredningsalternativene.

Aktivitet	Verdi	Virkning				
		0-alt	1A	1B	2A	2B
Jakt	Stor	0	0	0	0	0
Jakthundtrening	Stor	0	--	0	--	0
Uttransport av felt hjortevilt med lett, beltegående kjøretøy	Stor	0	+	-	++	-
Fiske	Stor	0	0	0	0	0
Fiskekultivering	Liten	0	-	-	-	-
Kalking	Liten	0	0	-	0	-
Høsting av bær og sopp	Middels	0	0	0	0	0
Transport av ved, varer og utstyr	Middels	0	++	++	++	++
Fotturer (Stier)	Middels	0	++	+	++	+
Skiturer (løyper)	Middels	0	++	-	++	-
Sykkel	Liten	0	-	-	+	-
Organisert ridning	Liten	0	-	+	+	+
Organisert kjøring med hundespenn	Stor	0	-	+	-	+
Vedlikehold av hytter, buer	Middels	0	++	+	++	+
Samlet virkning	Stor	0	++	+	++	+

0= ingen virkning

+= liten positiv virkning

++=Middels positiv virkning

5.7 Konsekvenser

Konsekvensene fremkommer nå ved å kombinere verdi og virkning. Konsekvensene er vist i tabell 17. Alternativ 2A er her rangert som det mest fordelaktige alternativet for vern. Dette fordi alternativ 2 arealmessig er bedre utformet med tanke på LVO i randsonene, der bruken gjerne er størst, samt at LVO er en mindre streng verneform på arealer hvor det kan bli aktuelt med tilretteleggingstiltak. De lokaltilpassede forskriftene er i begge alternativer vurdert som mer positive for friluftslivet enn bruk av standard forskrifter.

Tabell 17. Sammenstilling av verdi, virkning og konsekvens, samt rangering av de ulike utredningsalternativene.

	0-alt.	Alt. 1A	Alt. 1B	Alt. 2A	Alt. 2B
Verdi	Stor	Stor	Stor	Stor	Stor
Virkning	Intet	Middels positivt	Lite positivt	Middels positivt	Lite positivt
Konsekvens	Ubetydelig (0)	Middels positiv (++)	Liten positiv (+)	Middels positiv (++)	Liten positiv (+)
Rangering	5	2	4	1	3
Beslutnings-relevant usikkerhet	Iverksetting av planer	Flere verneformer å forholde seg til for brukerne	Flere verneformer å forholde seg til for brukerne.	Forvaltningsplanens utforming	Forvaltningsplanens utforming.

6 Forslag til avbøtende tiltak

I kapittelet gis forslag til justeringer eller presiseringer av forskriftene, justering av vernegrenser og andre forhold som bør vurderes i forbindelse med utarbeidelse av en forvaltningsplan for verneområdet. En generell kommentar er at de lokaltilpassede forskriftene er nokså like med hensyn på hva som kan tillates, eller det kan søkes tillatelse til, innenfor de ulike vernekategoriene. For enkelte typer bruk vil dette være positivt, for eksempel rydding og merking av eksisterende stier, eller oppkjøring av skiløyper, mens det på en annen side kan virke negativt for de som ønsker minimalt med tilrettelegging inn i områder som f.eks. foreslås som naturreservater.

6.1 Justering av grenser

Ingen konkrete forslag i forhold til friluftsliv.

6.2 Justering av forskrifter

Her peker vi på forhold som på ulike måter kan påvirke friluftslivet og som bør presiseres eller justeres i forbindelse med verneforskriftene for nasjonalpark, landskapsvernområder og naturreservater.

6.2.1 Nasjonalpark

I formålsparagrafen bør det også tas med at området skal forvaltes slik at det for fremtiden innehar kvaliteter som tilfredsstiller krav til et komplett lavfjellsøkosystem, ikke bare et vern i forhold til friluftsliv. Det betyr en god del for den helhetlige og fremtidige arealforvaltningen rundt det foreslåtte verneområdet, både med hensyn på forstyrrelse av dyrelivet, etablering av løyper, stier, hyttebygging, veier og annen infrastrukturutvikling.

I Fron benyttes en såkalt "Muskegg" til uttransport av felt elg, som nå vil bli forbudt å bruke, med mindre denne defineres som et "lett" beltekjøretøy.

6.2.2 Landskapsvernområde

Ingen spesielle forslag til endringer i forhold til friluftsliv.

I Fron benyttes en såkalt "Muskegg" til uttransport av felt elg, som nå vil bli forbudt å bruke, med mindre denne defineres som et "lett" beltekjøretøy.

6.2.3 Naturreservat

Slipp av hund utenom at den er brukt under (lovlig) jakt. Røssjømyrene er en del av et eksisterende treningsfelt (om høsten) og ved Lenningen (Røssjøen NR), der det også tidvis foregår organisert hundetrening om vinteren. Det bør presiseres om trening av jakthund også faller inn under begrepet "under lovlig jakt", eller om dette bør endres til "under lovlig jakt og/eller trening". Eksempelvis finner vi i forskriftene for eksisterende Storlonen naturreservat, at trening av hund, samt jakt med hund tillates om høsten, mens det ikke er tillatt å ferdes der innen reservatet med løs hund om vinteren. Forskriftene for dette reservatet bør nå tilpasses slik at denne type trening blir tillatt om vinteren (01.01 -31.03).

I Fron benyttes en såkalt "Muskegg" til uttransport av felt elg, som nå vil bli forbudt å bruke, med mindre denne defineres som et "lett" beltekjøretøy.

Utsetting av fisk i vann som ligger inne i arealer som er aktuelle som NR. Dette gjelder spesielt de vann som er nevnt innen arealene for Røssjøen NR.

Videre vil det i forskriftene (om motorferdsel) ikke være hjemmel for å kjøre opp traseen til hundekjøringsløypene med skuter, mens det i samme område vil være hjemmel for å maskinpreparere eksisterende skiløyper. Det bør vurderes om forskriftene bør endres, slik at det tillates at hundekjøringsløypa kan kjøres opp med snøskuter ved behov, eller et begrenset antall ganger i løpet av vinteren. Det er også vanskelig å forstå logikken i at man kun kan drive organisert kjøring med hundespenn på arealer som er godkjent for slik bruk i LVO og NP, mens det i et NR kan kjøres fritt med hundespenn, også i organiserte former.

6.3 Innspill til forvaltningsplan

For å lykkes med et omfattende friluftsliv i en nasjonalpark er nøkkelen å finne i utforming av en god forvaltningsplan og tilstrekkelig med ressurser til å følge opp planen i praktisk forvaltning og oppsyn (Aas 2003). Det kanskje viktigste tiltaket, ikke bare for å avbøte, men også fremme positive muligheter for friluftsliv uten at disse går ut over biologiske, fysiske og kulturhistoriske verneverdier, må være en aktiv forvaltning i en god dialog med de ulike interessene som berører friluftslivsutøvelse.

Følgende forhold er vurdert som viktige å se nærmere på i en forvaltningsplan:

4. Definisjonen av områder der organisert bruk av hest er tillatt, bør vurderes nøye. Årlig slippes ca 40 hingster på beite i området ved Svartjønnholet i Fron, og det er årlig et stort hesteslipp ved Tronhus i Nordre Land. Uorganisert ridning vil være tillatt, mens organisert ridning vil være en aktivitet som ikke vil være tillatt å utøve i samme område, dersom dette ikke inndeferes i forvaltningsplanens traseer eller områder/soner der slik aktivitet tillates. Utreder er av den oppfatning at arealer med et slik forbud bør være små og knyttet til spesielt sårbare områder i forhold til botaniske verneverdier.
5. Det bør presiseres tydelig hvilke områder som sykling er tillatt, både innen LVO og NP. Eksempelvis er det i dag mulig å sykle fra Liomseter til Revsjøen via Fossbekken-Langsuplassen - Nonstjørna, uten at dette krever noen spesiell tilrettlegging. Det bør være større rom for å tillate, eller legge til rette for, sykling i et LVO enn i en NP.
6. Sett i et mer regionalt perspektiv, bør fokus også legges til arealene mellom Ormtjernkampen-Skaget og Jotunheimen nasjonalpark, slik at man med tanke på fremtidig bruk, ikke avskjærer disse arealene mer fra hverandre. Dette arealet er også viktig i friluftssammenheng og i forhold til en helhetlig økosystemtankegang.

Litteratur

Direktoratet for naturforvaltning 2004. Kartlegging og verdisetting av friluftsområder. Håndbok 25-2004: 40 s.

Fredman, P., L. Hörnsten og L. Emmelin (2005) *Friluftsliv og turism i Fulufjället*. ETOUR Rapport 2005:16.

Jacobsen, J.K.S. (2005) *Interessen for og besøk i nasjonalsparker og andre naturområder blant utenlandske turister i Norge*. TØI rapport.

Statens Vegvesen 2006. Konsekvensanalyser. Håndbok 140.

Ståvi, Jan Martin og Aasetre, Jørund, 2008: Verneplan Ormtjernkampen – Skaget. Lokal identitet, bruk og framtidig forvaltning; virkninger for lokalsamfunnene. Konsekvensutredning. Asplan Viak.

Øian, H., O. Andersen, K. Fangel, O. I. Vistad. 2008: *Utredning om vern av Breheimen-Mørkridsdalen. Konsekvenser for friluftsliv* – NINA Rapport 350, 37 pp

Aas, Ø. (red.) 2003. *Bruk og forvaltning av nasjonalparker i fjellet*. NINA Fagrapport 72.

Muntlig kilder

Harald Bolstad. Fjelloppsyn i Fron stasallmenning og Espedalen bygdeallmenning.

Kjølvs Falklev. Daglig leder i Gausdal fjellstyre.

Reidar Gran. Daglig leder i Øystre Slidre fjellstyre.

Kari Bjørkeli. Leder av Torpa fjellstyre.

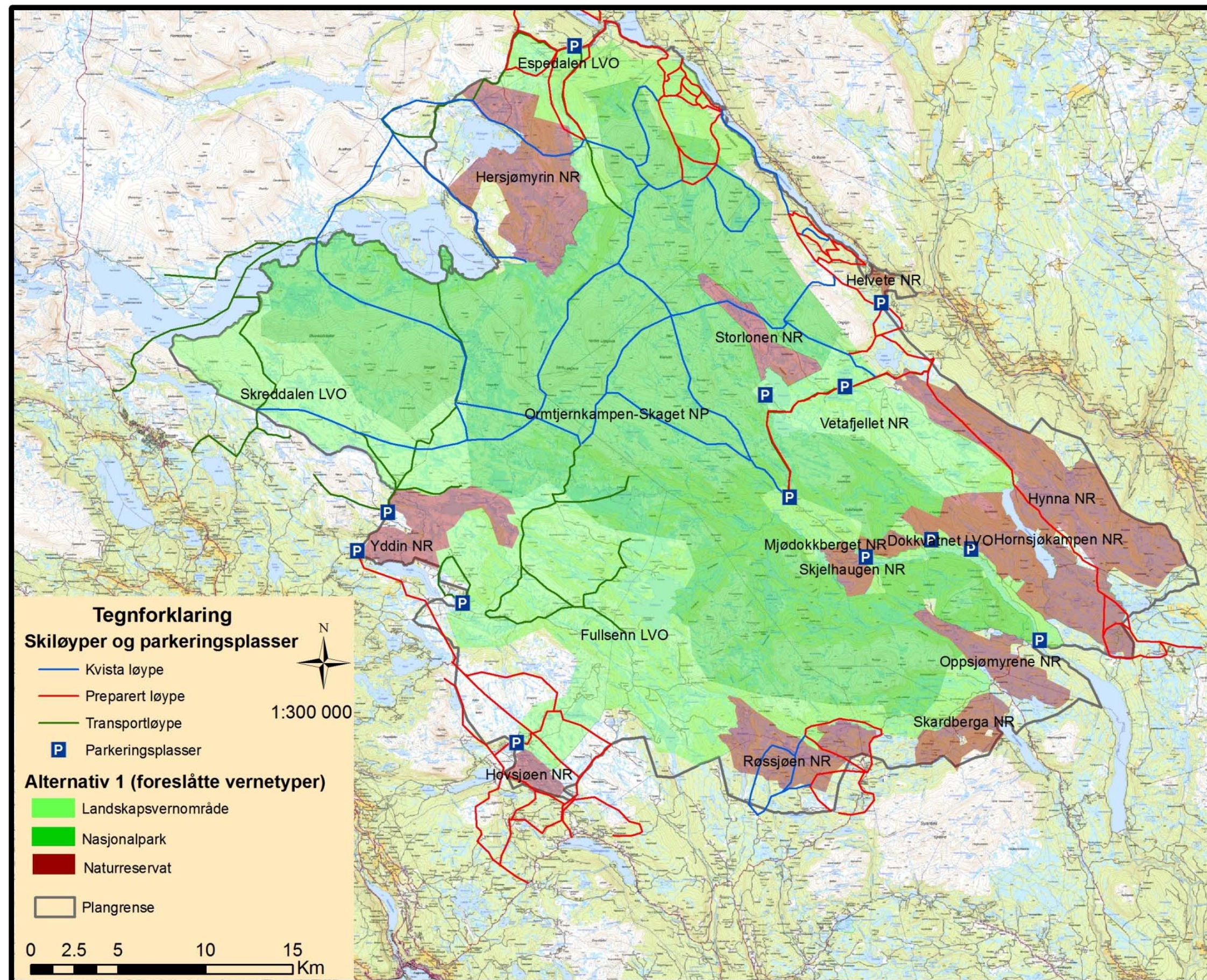
Nils Arne Sveen. Leder i Ton-Lenningen utmarkslag.

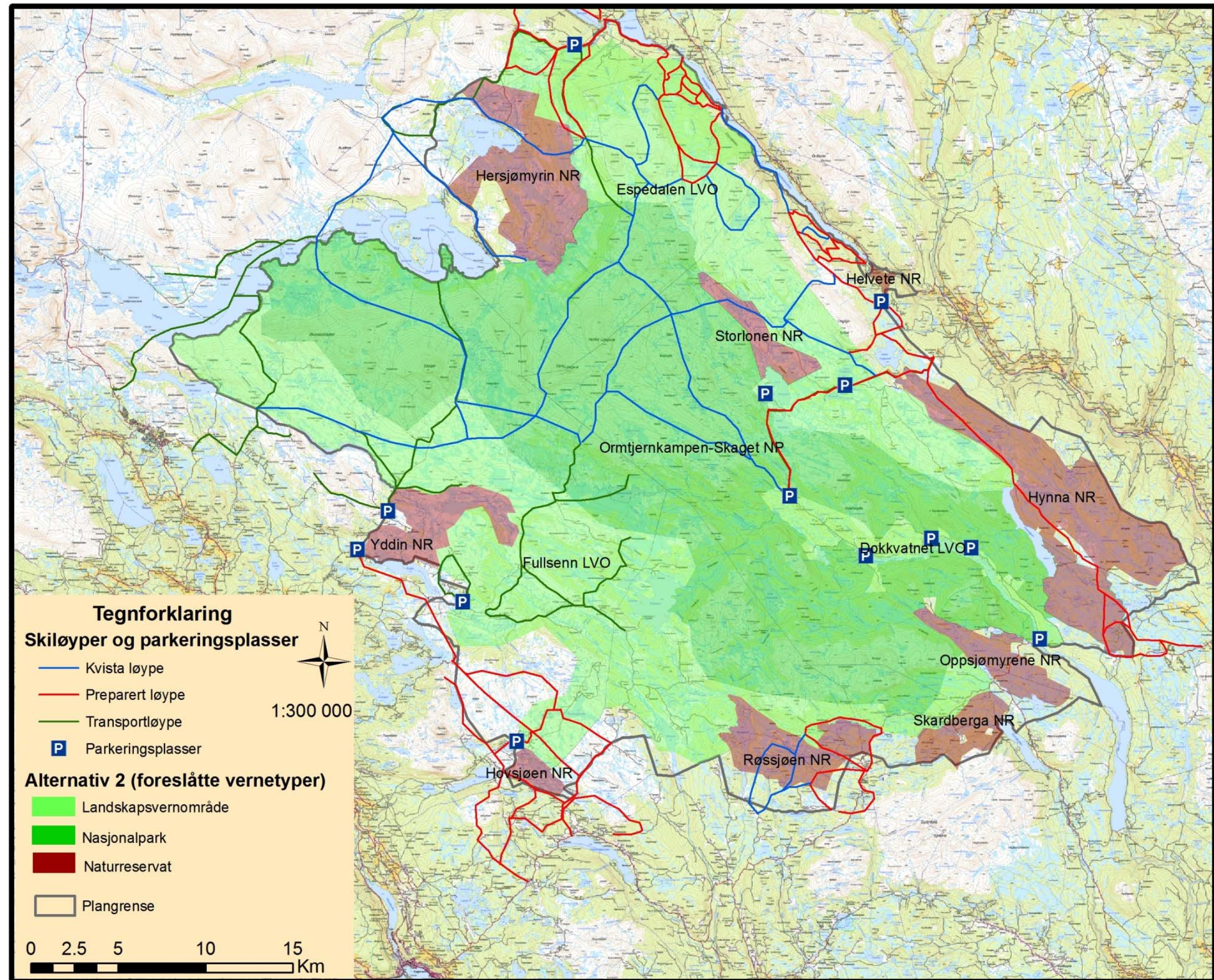
Knut Berge. Representant for styret i Skrautvål sameige.

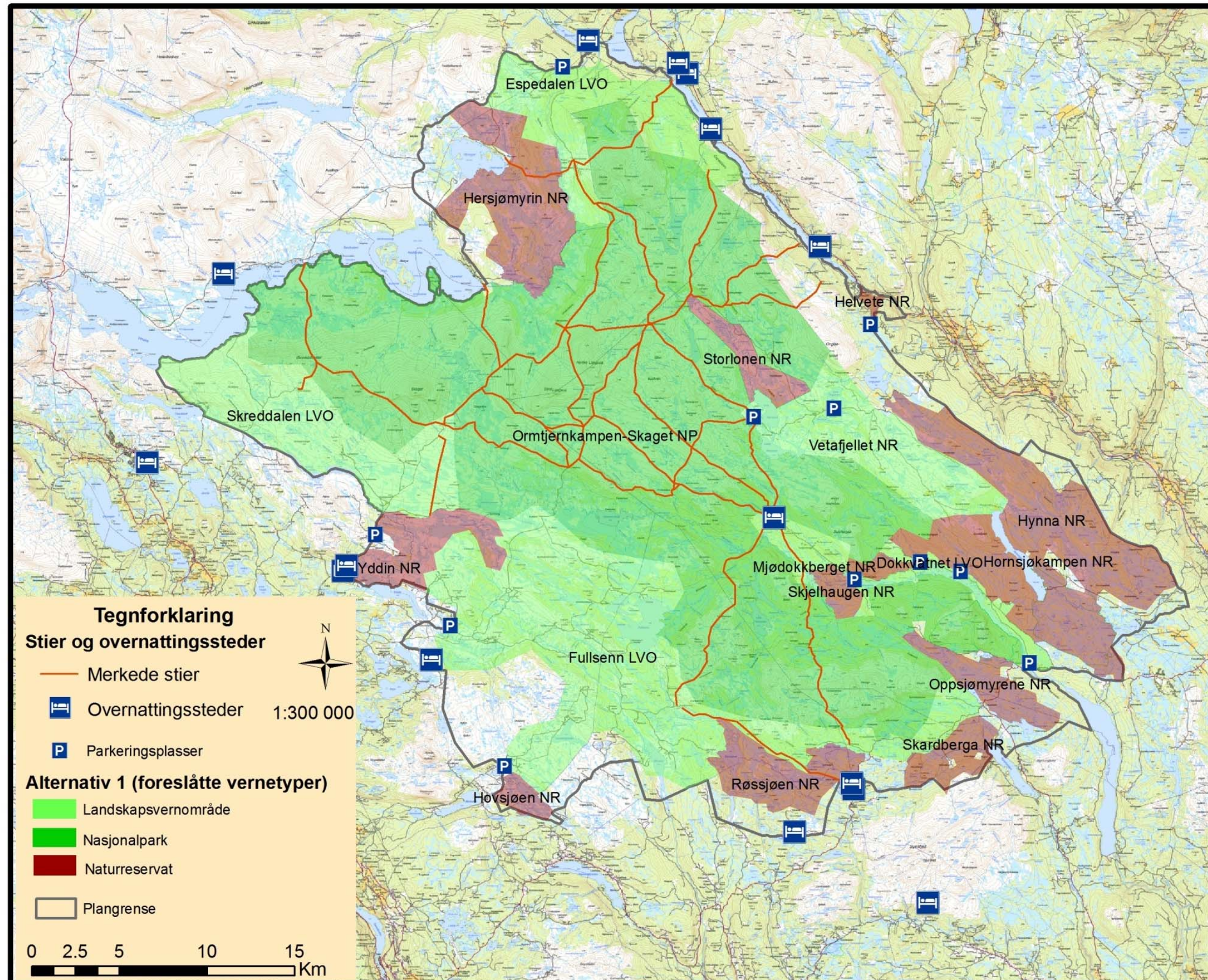
Jon Muset, Forsker, NINA Lillehammer.

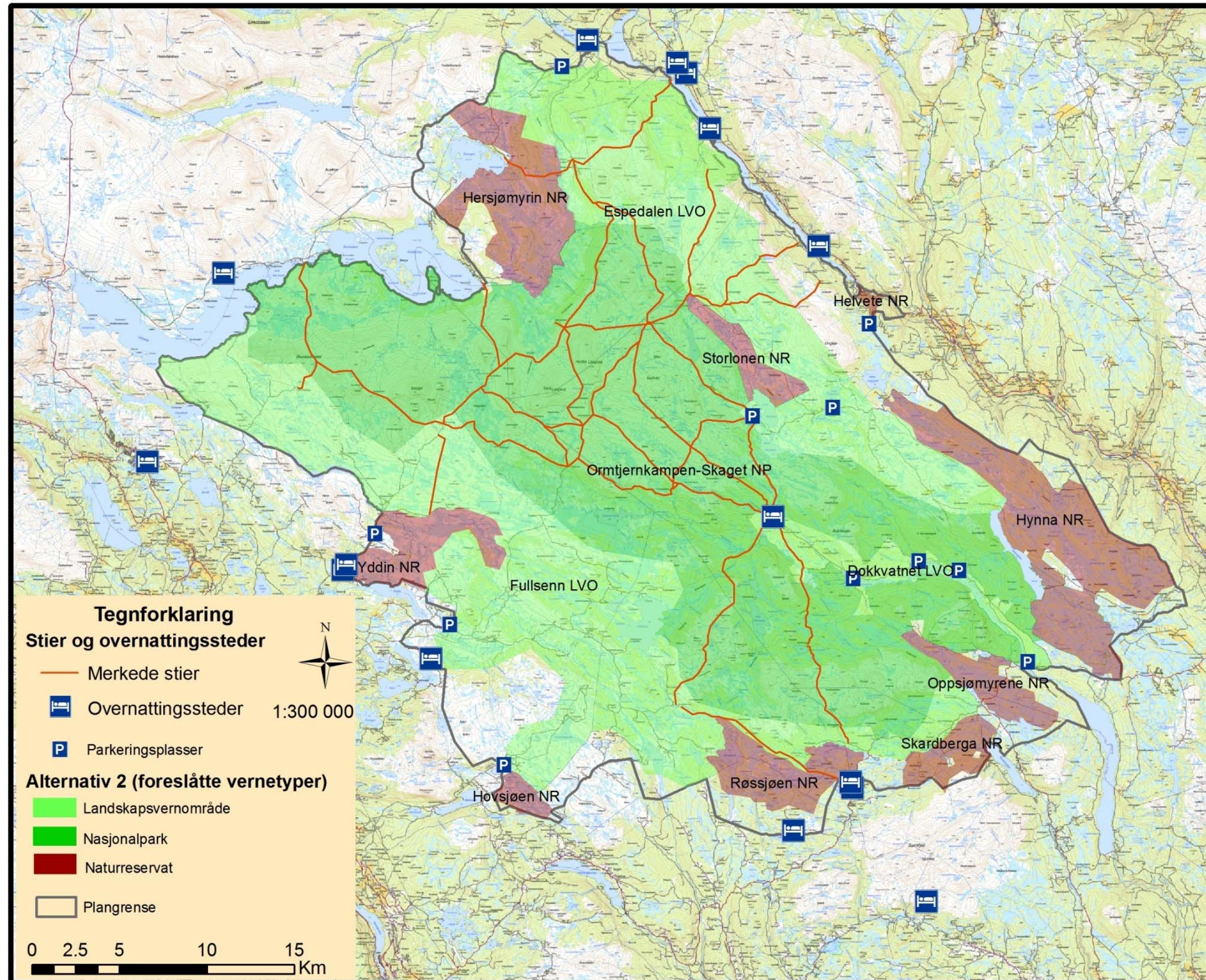
Knut Arne Fjelltun, tidligere styremedlem i Skrautvål sameige.

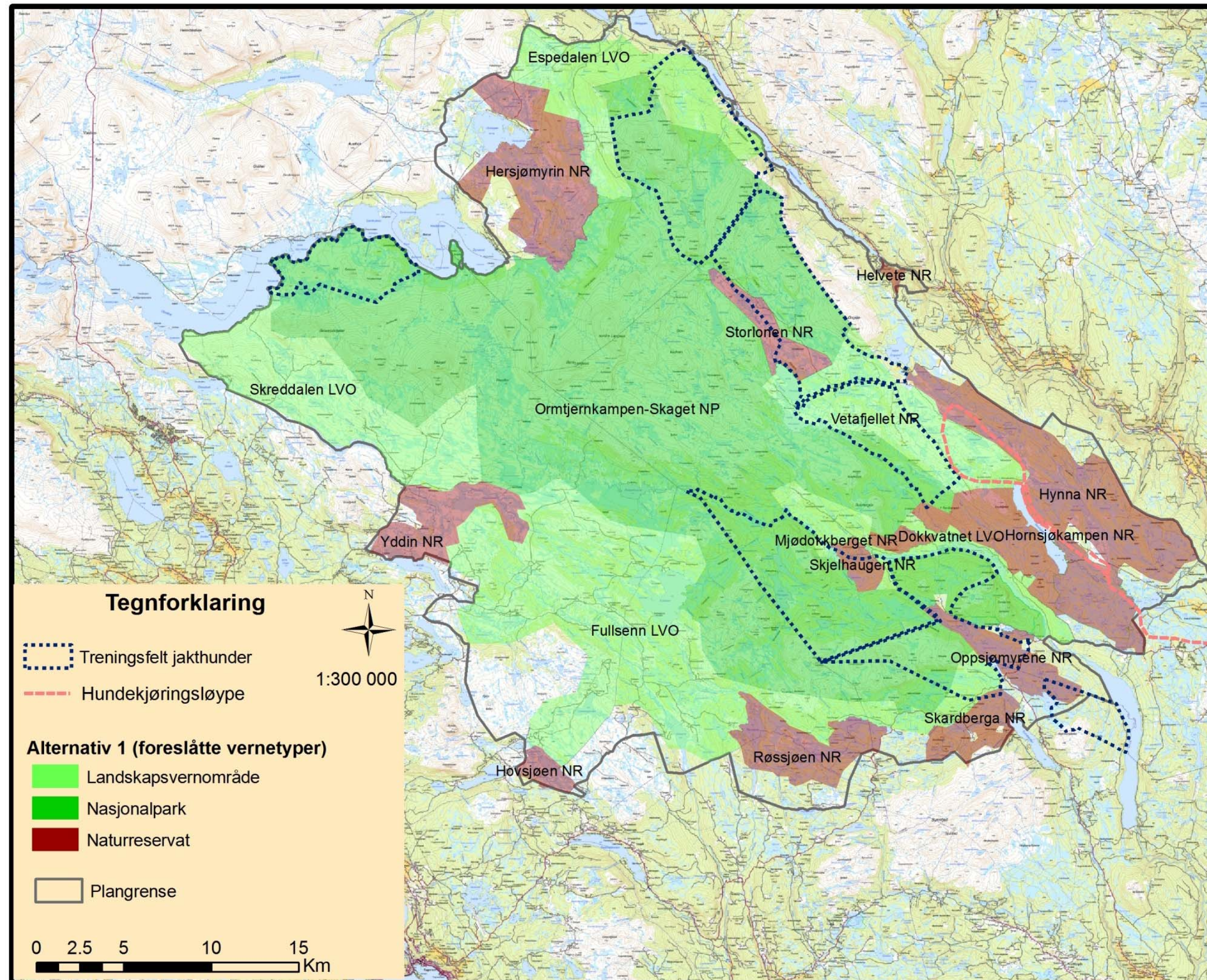
Ole Knut Fauske, styremedlem i Ton-Lenningen utmarkslag og leder av fiskeutvalget.
Arve Bergsbakken, Steinsethbygda Sameige.

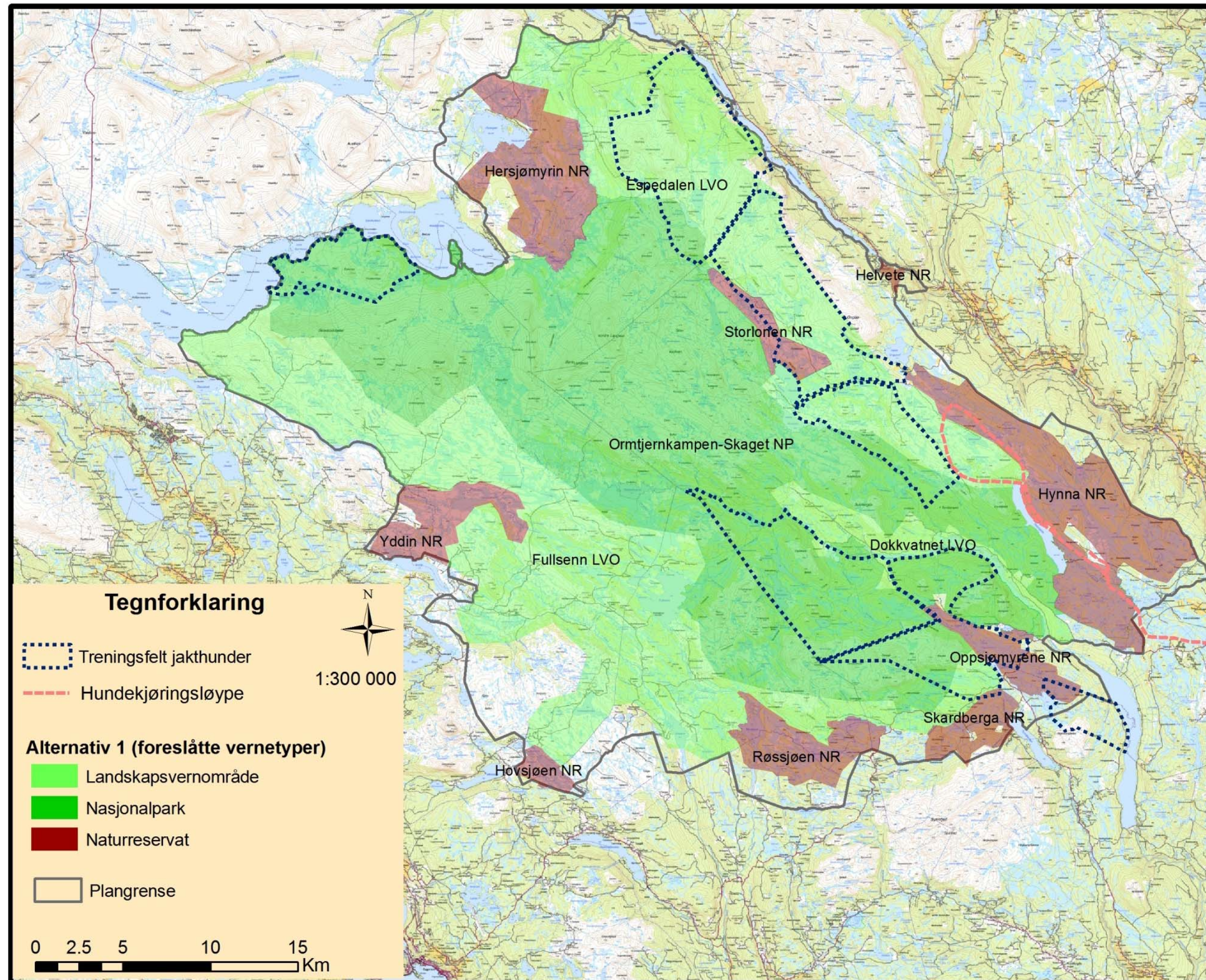

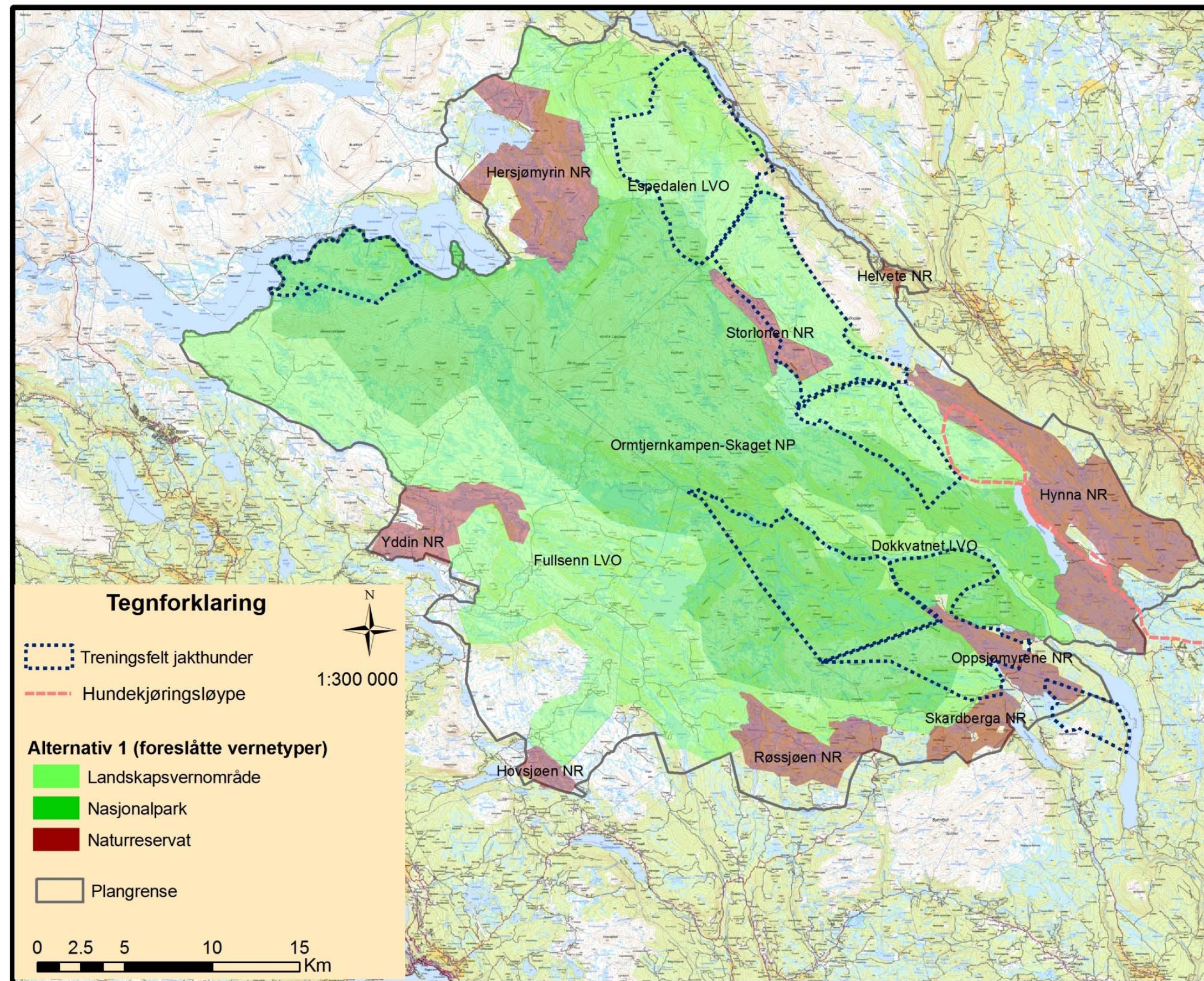

NINA Rapport 414

ISSN:1504-3312

ISBN: 978-82-426-1980-8

Norsk institutt for naturforskning

NINA hovedkontor

Postadresse: 7485 Trondheim

Besøks/leveringsadresse: Tungasletta 2, 7047 Trondheim

Telefon: 73 80 14 00

Telefaks: 73 80 14 01

Organisasjonsnummer: NO 950 037 687 MVA

www.nina.no